СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CX П'ЯТНИЦЯ, 8 СЕРПНЯ 2003 РОКУ ЧИСЛО 32 VOL. CX FRIDAY, AUGUST 8, 2003 No. 32

Президент США подякував Україні за допомогу в Іраку

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – На адресу Президента України Леоніда Кучми надійшло особисте послання від Президента Сполучених Штатів Америки Джорджа Буша. Офіційний представник Державного Департаменту США підтвердив, що Міністерство закордонних справ України отримало лист 4 серпня.

Адміністрація Президента України повідомляє, що у листі дається висока оцінка та висловлюється вдячність за внесок України у встановлення миру та стабільності в Іраку і що розміщення у Кувейті батальйону радіяційного, біологічного та хемічного захисту, а також наступне розгортання української бригади в Іраку стане важливим внеском у стабілізаційні процеси в цій країні.

АПУ також повідомила, що в листі Президент США підтвердив незмінність підтримки України на шляху інтеграції до европейських і евроатлантичних структур. Він привітав нещодавні кроки Президентів України та Польщі, спрямовані на досягнення історичного примирення між двома народами. На його переконання, у такий спосіб глави двох держав „наближають формування вільної, мирної та неподільної Европи" і підтвердив готовність США сприяти зміцненню України як демократичної держави, яка відіграє важливу ролю на Европейському континенті.

За словами представника Державного Департаменту США, з яким „Свобода" розмовляла 6 серпня, в листі згадуються наступні президентські вибори в Україні в 2004 р. і що Президент США вітає заяви Президента Кучми, що процес виборів в Україні буде вільний і справедливий, продовження термінів не співпадає із духом демократії і засоби масової інформації працюватимуть в обставинах справедливости. В листі Президент Буш також оцінив успішні кроки України в реформах і одночасно підкреслив важливість для України продовжувати демократичні і ринкові реформи, особливо у проведенні президентських виборів у 2004 році.

І.Я.

Замість захищати порядок - скоювали злочини?

КИЇВ. – 1 серпня в лікарні швидкої допомоги помер колишній старший офіцер київського Управління боротьби з організованою злочинністю (УБОЗ) Ігор Гончаров, який від травня минулого року був заарештований і перебував під слідством – його підозрювали у причетності до вбивств, в тому числі й до смерти журналіста Ґеорґія Ґонґадзе.

Українське представництво міжнародної правозахисної організації „Репортери без кордонів" стверджує, що саме від І. Гончарова вийшла інформація про те, що певні працівники київського Управління карного розшуку методично стежили за журналістом. Згідно з даними Інституту масової інформації, який співпрацює з „Репортерами без кордонів", І. Гончаров не раз виявляв бажання дати свідчення у справі смерти Г. Ґонґадзе та інших злочинів, здійснюваних групою міліціонерів, так званою „бандою перевертнів", оскільки побоювався за своє життя. Але слідчі вперто відмовляли йому в цьому. Відтак у результаті паралічу І. Гончаров з-під слідства потрапив до реанімаційного відділення лікарні швидкої допомоги, однак лікарям не вдалося врятувати йому життя.

Через декілька днів після його смерти, 5 серпня, Інститут масової інформації повідомив, що одержав у своє розпорядження передсмертний лист І. Гончарова, на конверті зазначалося: „Відкрити після моєї смерти". Конверт містив 17 сторінок рукописного тексту, підписаного І. Гончаровим. Деякі з листів були адресовані Генеральному прокуророві України Святославові Піскунові.

Один з листів має дату 20 лютого цього року. В ньому, серед іншого, говориться (переклад з російської належить тижневикові „Свобода"): „...Незважаючи на моральний тиск на мене з боку Генеральної прокуратури, незважаючи на погрози тих, хто перебував під слідством – сплановані, як я вважаю, працівником УБОЗ Хомулою – закінчити життя самогубством, на яке багато хто розраховує, я не збираюся. Каятися не маю в чому. Доводжу до вашого відома, що на мою адресу все час-

(Закінчення на стор. 3)

Головний банкір України знає, що каже

Р. Л. Хомяк

ВАШІНҐТОН. – Сергій Тигіпко – головний банкір України і голова політичної партії, в якого не бракує бажань пробитися до ще вищих місць під сонцем, оголосив чергову „деклярацію про незалежність" України. Цим разом – незалежність від американської допомоги.

І він зробив це у столиці США – щоправда, на українській території, в приміщенні Посольства України, заявивши: „Україна сама собі може допомогти".

Голова правління Національного банку України (НБУ) С. Тигіпко був у Вашінґтоні наприкінці липня, на переговорах у Міжнародному Валютному Фонді, Світовому банку і з високими американськими посадовцями, які формують політику щодо України. 31 липня він зустрівся з журналістами в Посольстві України і, серед іншого, виринуло питання про все меншу американську державну допомогу Україні. Остаточні розміри цієї допомоги на наступний рік ще не відомі. Ще треба узгіднити розбіжності у версіях законопроєктів Сенату і Палати представників. Але що допомога буде меншою, ніж цього року, і значно меншою ніж 5-6 років тому, сумнівів немає. Але немає в цьому й трагедії. Україна вже має можливість сама собі допомогти, вважає Сергій Тигіпко. (Мені пригадалось, як наприкінці 1980-их років до Вашінґтону прибув президент Уґанди Йовері Мусевені і захопив журналістів тим, що, на відміну від інших африканських провідників, заявив: „Уґанда хоче торгівлі, а не допомоги". Його фразу „trade not aid" повторювала тоді вся світова преса).

Сергій Тигипко також згадував торгівлю, зокрема заходи, які Україна ще мусить зробити для того, щоб здобути членство у Світовій торговельній організації (WTO). І казав, що він і про це вів розмови у Вашінґтоні.

Після переговорів С. Тигіпко дійшов висновку, що Міжнародний Валютний Фонд ще цього року затвердить „стенд-бай" кредит для України – за умови, що уряд подасть до Верховної Ради проєкт реалістичного бюджету на наступний рік. Головною ціллю кредиту МВФ, – пояснив він, – є переконати закордонних інвесторів, що в Україну можна вкладати капітал, бо МВФ готовий дати їй позику. А сама ідея кредиту „стенд-бай" – це „гроші на чорну годину". Він також висловив сподівання, що Світовий банк надасть Україні позику на покриття бюджетних дефіцитів.

А взагалі пан Тигіпко був у позитивному настрої після усіх вашінґтонських зустрічей і наголосив на тому, що задоволений з них. І також похвалився добрими економічними показниками в Україні, зокрема солідною валютною резервою та тим, що в цьому році зовнішні борги України не збільшувались. „Це добрий знак", – підкреслив він.

Але Сергій Тигіпко не тільки головний банкір України. Він також провідник партії „Трудова Україна", і без вагань відповідав на запитання про внутрішньополітичні справи. „Трудова Україна" вважається однією з провладних, пропрезидентських партій – частиною химерної більшости у Верховній Раді.

Перед закриттям сесії Верховна Рада переслала до Конституційного суду на перегляд два проєкти змін Констутуції – президентський і опозиційний. Прагматик С. Тигіпко заявив у Вашінґтоні, що він згідний взяти за основу опозиційний проєкт, просто тому, що зміни Конституції потребують 300 голосів, а стільки більшість у Верховній Раді просто не має. Треба додаткових голосів з рядів опозиції — бльоків „Наша Україна" і Юлії Тимошенко, соціялістів Олександра Мороза, комуністів Петра Симоненка.

Опозиційні партії наполягають на тому, щоб чергові вибори до Верховної Ради відбулись виключно за партійними списками, на пропорційній основі. Кожний бльок дістане такий відсоток місць в парляменті, який здобув у виборах, при цьому бльоки й партії, які здобули менше 4 відсотків голосів, взагалі не дістають місць у Верховній Раді. (На останніх виборах, 2002 року, половина депутатів увійшли в Раду за списками, а половина – з мажоритарних округів, де кандидат, який здобув найбільше голосів, діставав місце в Раді.) Тепер С. Тигіпко висуває цікаву нову і знову ж прагматичну пропозицію: 75 відсотків місць обираються за списками; 25 відсотків — в удвічі збільшених мажоритарних округах. І тут є цікавий елемент для переговорів з опозицією, яка воює за стовідсоткові вибори за партійними списками: С. Тигіпко вважає, що кандидатів на мажоритарні округи мають висувати тільки

(Закінчення на стор. 16)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Українські миротворці відлітають до Іраку

КИЇВ. – 7 серпня на військовому майданчику київського міжнародного летовища „Бориспіль" відбудеться урочиста церемонія відправлення українських військових для участи в міжнародній миротворчій операції в Іраку. Буде відправлено 69 військовослужбовців 5-ої окремої механізованої бригади. В цей же день ще чотирма летами з Києва та Миколаєва ще 276 українських миротворців вилетять до Кувейту, де вже зосереджено особовий склад і техніку 19-го окремого батальйону радіяційного, хемічного та біологічного захисту. 31 липня Л. Кучма підписав указ про передислокацію батальйону з Кувейту в Ірак. При цьому враховано зобов'язання України як члена ООН, резолюцію Ради Безпеки ООН від 22 травня 2003 року про неподільність безпеки в реґіоні Перської затоки і Близького Сходу. Після передислокації підрозділи здійснять дводенний 500-кілометровий марш до місця постійної дислокації на території Іраку - міста Аль Кут провінції Васіт.

Україна поверне Росії борг зерном із врожаю наступного року з відсотками

КИЇВ. – Російська газета „Труд" відзначає небувалу в новітній історії подію: прем'єр колишньої всесоюзної житниці В. Янукович прилітав до Росії просити хліба. Президент Росії В. Путін запропонував зерно на умовах товарного кредиту, тобто Україна поверне Росії борг зерном із врожаю наступного року з невеликими відсотками. Але цьогорічний врожай зерна у Росії, як очікують, буде нижчий від минулорічного. Росія також не має державних запасів хліба. Директор російського Інституту кон'юнктури аграрного ринку Дмитро Рилько зауважив: „Хліб у нас завжди стає об'єктом великої політики".

Міжнародне інтернет-видання „Transitions Online", яке досліджує проблеми посткомуністичного світу, визнало позитивним кроком останні рішення української влади щодо можливості передання землі у приватну власність та спрощення механізму банківських кредитів для українських фармерів. Однак, говориться в аналізі, в Україні ще немає належного сільськогосподарського ринку і монополісти, які скуповують зерно, змушують фармерів продавати пшеницю за надто низькими цінами. А це обезкровлює селян, позбавляє їх нормального прибутку. Вони не мають коштів, щоб захистити свої зернові культури від морозу чи засухи. На думку експертів, дуже важливо забезпечити прозорість сільськогосподарського ринку, щоб ціни не диктував уряд чи пов'язані з ним монополісти. Поки цього не станеться, Україна, яка має великий потенціял стати провідним сільськогосподарським виробником Европи, змушена буде покладатися на добрих сусідів.

Російська преса назвала 5 кандидатів на президентську посаду

МОСКВА. – Російська „Нєзавісімая газєта" 1 серпня назвала 5 політиків, які мають шанси перемогти на чергових президентських виборах в Україні, що мають відбутися восени наступного року. Леонід Кучма за конституцією не може балотуватися на третій термін. На першому місці у цьому списку стоїть прізвище нинішнього прем'єр-міністра України Віктора Януковича, який має добрі контакти з російським підприємництвом. На другому місці – Віктор Медведчук, орієнтований на Росію і схильний до авторитаризму. Третій – нинішній голова Верховної Ради Володимир Литвин, який останнім часом став більш незалежним від керівництва виконавчої влади і має досвід у „закулісних іграх".

Далі у списку нинішній голова Національного Банку України, провідник партії „Трудова Україна" Сергій Тигипко, який, на думку експертів, влаштовує і Захід, і Росію. І нарешті, останнім у списку, російські оглядачі подають Віктора Ющенка, якого вважають кандидатом від опозиції, хоча інші партії і рухи ще не підтвердили своєї готовности висунути його як єдиного кандидата. В. Ющенко має надзвичайну популярність серед електорату, пише газета.

Ренат Ахметов – найзаможніша людина України

КИЇВ. – Польський тижневик „Впрост" 5 серпня назвав найбагатшою людиною в Україні донецького підприємця Рената Ахметова, доробок якого сягає 1.9 мільярда долярів. Часопис оприлюднив щорічний список 50-ти найзаможніших людей Центральної і Східної Европи, в якому Р. Ахметов посідає восьме місце. З українців в число найбагатших увійшли зять Л. Кучми – Віктор Пінчук та Ігор Коломойський (по 1.5 млрд) –12 і 13-те місця, Олександер Ярославський (850 млн.) – 24-та позиція, Віктор Медведчук посів 50-ту позицію. Перша трійка серед найбагатших – росіяни Михайло Ходорковський (8.3 млрд. долярів), Роман Абрамович (7.5 млрд.), Михайло Фрідман (6.7 млрд.).

В. Чорномирдін: „Ми не вибачимося перед Україною за події 1932-33 років".

КИЇВ. – „Росія не збирається вибачатися перед Україною за голодомор 1932-33 років", – заявив 6 серпня на прес-конференції посол РФ в Україні Віктор Чорномирдін. „Вибачатися ми ні перед ким не збираємося", – сказав він і підкреслив, що трагедія торкнулася всього СССР, а не тільки України. „Не торкнулася тільки Чукотки і північних регіонів, тому що там нічого було забирати", – додав посол. В. Чорномирдін також відзначив, що не розуміє, „які є претензії до Росії?". Коли йому нагадали, що Росія є правонаступницею СССР, посол відповів: „Росії потрібно і так у ноги поклонитися, що вона несе цей хрест (спадщини СССР). Може, ще Грузії висунути претензії?", – запитав він, натякаючи, що керівником СССР у той час був Йосип Сталін.

Україна посіла 117 місце за рівнем економічної свободи

ВАШІНҐТОН. – Україна займає 117-те місце, або 7-ме з кінця у черговій оцінці економічної свободи серед 123 країн світу, опублікованій американським Інститутом КАТО („САТО") разом з канадським Інститутом Фрейзера і більш ніж 50 експертними центрами в усьому світі. Ключовими критеріями економічної свободи вважаються право вільного вибору, право вільного обміну, право вільної конкуренції, а також захист особистості і власності, що забезпечується державою. Минулого року, відповідно до доповіді цих же організацій, Україна знаходилася на 119-му місці, або 5-му з кінця списку. Найбільш високий ступінь економічної свободи, за даними дослідження, відзначений у Гонконгу. Друге місце поділили США і Сінгапур, третє – Великобританія і Нова Зеландія. До першої десятки також увійшли Канада, Швайцарія, Ірляндія, Австралія і Голяндія. З пострадянських держав перше місце посідає Естонія (16-те місце у загальному списку), далі йдуть Латвія (51-ше місце), Литва (69-те). Росія посіла 112-те місце. Експерти оцінювали рівень свободи економіки за 26 конкретними показниками, серед яких, зокрема, кількість і рівень податків, вплив уряду на економіку, незалежність судів, рівень захисту інтелектуальної власности, наявність або відсутність прихованих митних бар'єрів.

Президент України Л. Кучма заснував орден Князя Данила Галицького

КИЇВ. – Президент України Л. Кучма 5 серпня затвердив статут ордена Данила Галицького, опис і малюнок знака ордена. Він також доручив Кабінету міністрів забезпечити виготовлення знаків ордена Данила Галицького, орденських книжок і футлярів. Данило Галицький – князь Галицький і Волинський, відомий державний діяч, що очолював боротьбу проти монголо-татарської навали, польських і литовських феодалів.

Візи до Польщі і Угорщини

КИЇВ. – Кабінет міністрів України і уряд Республіки Польщі під час перебування з робочою візитою в Україні голови Ради міністрів Польщі Лєшека Міллера підписали угоду про перехід кордону громадянами обох країн. Для громадян України візи будуть безкоштовними, громадяни Польщі взагалі не потребуватимуть віз.

З 1 листопада Угорщина плянує увести візовий режим з Україною у зв'язку зі вступом Угорської Республіки до Европейського союзу. 7 липня Кабінет міністрів ухвалив постанову про припинення дії угоди між урядами України й Угорської Республіки про спрощений порядок перетинання державного кордону громадянами, які мешкають у прикордонних областях. 22 липня Україна передала до МЗС Угорщини ноту про свою згоду про припинення дії угоди з 31 липня поточного року. З 1 серпня 2003 р. режим взаємних поїздок громадян України й Угорщини буде реґулюватися угодою між урядами колишнього СРСР і Угорської Народної Республіки про умови взаємних безвізових поїздок громадян від 24 листопада 1978 р.

Україну ділять чотири клани олігархів

КИЇВ. – В Україні є чотири елітних політичні групи з яскравим реґіональним „забарвленням" – Донецьк, Львів, Київ і Дніпропетровськ. За даними дослідження Інституту соціяльної і політичної психології Академії педагогічних наук України, кожна з еліт має чітку пірамідальну структуру, вузловим моментом в якій є не тільки географічний чинник, але і конкретний ресурс. У донецькій елітарній піраміді цей ресурс – вугілля, у Дніпропетровську – кадрова структура, київська піраміда базується на „столичності", тобто відношенні до найбільших у країні кадрових і фінансових змін, львівська еліта володіє сукупністю психосоціяльних понять, які у різний час виконували функцію національної ідеї. Говорити про об'єднання цих еліт не доводиться.

Міжнародне свято „Лесині джерела"

НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ, Україна. – На батьківщині Лесі Українки 1 - 3 серпня відбулося міжнародне свято „Лесині джерела", присвячене 90-річчю від дня смерті поетеси, 40-річчю Новоград-Волинському музею ім. Лесі Українки, 16-річчю „Лесиних джерел" . На свято прибули делеґації з Білорусі, Польщі та Угорщини. 19 творчих колективів з 14 областей України взяли участь у Всеукраїнському конкурсі сольосп́іву „Пісня долю вишила". Письменники з Києва, Дніпропетровська, Львова, Житомира, Коростеня приготували для традиційних літературних читань нові поетичні твори. Вперше біля пам'ятника поетесі звучали її твори, перекладені німецькою, ромською, еврейською мовами. Учасників свята привітав голова Верховної Ради і земляк новоградволинців Володимир Литвин. 14 прижиттєвих видань Лесі Українки та Михайла Драгоманова надіслав Новоград-Волинському музею ім. Лесі Українки голова СДПУ(О) Віктор Медведчук, відеоапаратуру подарувала музеєві „Наша Україна".

За повідомленнями інформаційних аґентств

СКУ повідомляє про зміну місця проведення VIII Світового конгресу українців

Повідомляємо українську громадськість в діяспорі та в Україні, зокрема делеґатів та гостей VIII Світового конгресу українців, що з незалежних від нас причин цвей конгрес проходитиме, як було запляновано, від 18 до 21 серпня ц.р., одначе не в „Українському домі", а в київському „Будинку вчителя" (колись будинок Центральної Ради) на вулиці Володимирській, 57.

29 липня ц.р. ми одержали лист від Державного Управління справами національного комплексу „Експоцентр України", в якому сказано, що „в Палаці мистецтв „Український дім"...починаються роботи з ремонту та реконструкції декількох поверхів будівлі...Враховуючи ці обставини, роботи по підготові заходу ускладнюються, а проведення Світового конгресу українців...стає неможливим..." Повідомляємо, що між СКУ та „Українським домом" є підписаний договір, і СКУ виплатив вже половину контрактової суми. Одначе, старання СКУ скасувати це рішення впродовж одного тижня були безуспішними. „Український дім" є у віданні Адміністрації Президента України.

Повна програма конгресу – засідання рад та комісій, пленарні сесії та „круглі столи" відбуватиметься у „Будинку вчителя". Просимо вибачання за це непередбачене ускладнення.

За Світовий Конгрес Українців:

Аскольд Лозинський, президент

Марійка Шкамбара, голова Оргкомітет уконгресу

Новий Посол США хоче бути корисним Україні

Як уже повідомлялося („Свобода" з 4 липня, ч. 27), 27 червня американський Сенат затвердив кандидатуру Джона Гербста на пост посла США в Україні. Тут повторимо тільки, що 51-річний Дж. Гербст свою дипломатичну службу почав в 1978 році, працював Генеральним консулом в Єрусалимі, політичним радником в Москві (вільно володіє російською мовою), Тель-Авіві та в Ер-Ріяді, у Близькосхідньому бюрі Державного департаменту. Від жовтня 2000 року і до призначення в Україну був послом ЗСА в Узбекистані. 22 липня новопризначений Посол США в Україну запросив представників української діяспори Америки на дружню зустріч. Вона відбулася в приміщенні Державного департаменту. Українську громаду Америки представляли Михайло Савків, Уляна Мороз, Лариса Кий-Лозинська, Богдан Футей, Ігор Гавдяк, Ігор Котлярчук, Юрій Нестерчук, Надія МекКонел, Юліян Куляс, Митрополит Української Католицької Католицької Церкви США Стефан, від Української Православної Церкви в США – Франк Істочин. Обмін думками, який відбувався у справді дружній атмосфері, тривав одну годину і 45 хвилин. Нижче пропонуємо розмову журналіста Анатолія Гороховського з президентом Чикагського банку „Певність" Ю. Кулясом.

– Які теми були обговорювані під час зустрічі?

– Кожний з нас мав можливість висловити свою думку з приводу проблем, які обговорювалися. Хочу запевнити, що позиція посла є позитивною, він вже багато знає про Україну, бо у свій час працював у відділах уряду, які мали справу з нашою Батьківщиною. Щоб мати уявлення про погляди нового посла, варто згадати ці слова з його виступу на засіданні сенатського Комітету 18 червня: „Я зроблю все можливе, щоб українська влада забезпечила рівність для кандидатів на пост президента і щоб приготування до виборів й самі вибори відбувалися вільним і справедливим способом".

– А що думає Джан Гербст про взаємини між Україною і Росією?

– Очевидно, новий посол свідомий того, що не в інтересах Америки і західнього світу, аби Україна знову інтеґрувалася в якусь імперію з Росією. Я особисто передбачаю, що Україна буде інтеґрована в Европу. Однак, це залежатиме від того, як скоро Україна зможе вдосконалити своє законодавство, на що чекають на Заході.

– А що новий посол хотів довідатися від вас?

– Він хоче більше і докладніше знати про українську діяспору Америки. Ми розповіли йому про наші акції допомоги сиротинцям, школам, лікарням та церквам в Україні.

– Чи йшла на зустрічі мова про наступні вибори в Україні?

– Не просто мова, а жвава дискусія. Говорилося і про ролю діяспори в цій справі. Зі свого боку, посол знову ствердив, що докладе всіх сил, аби вибори були прозорими і демократичними.

– Яких проблем стосувався Ваш виступ?

– Я звернув увагу посла на те, що під час недавньої візити Президента Джорджа Буша до Африки він пообіцяв виділити чималі кошти на боротьбу зі СНІД. В Україні є також багато хворих на СНІД і тому було б бажано, аби американці простягнули руку допомоги й українським медикам.

– Це вже майже традиція – що нові американські посли, перш ніж їхати в Україну, зустрічаються з українською громадою Чикаго. Чи відбудеться така зустріч цього разу?

– Я запросив пана Джона Гербста відвідати Чикаго. Він повідомив, що плянує виїхати до Києва 13 вересня, і пообіцяв зробити все можливе, щоб побувати у нашому місті на початку вересня.

Україно-польська домовленість щодо розбудови нафтогону до Гданську

ВАРШАВА. – У рамках дводенної візити прем'єр-міністра Польщі Лешека Міллера до України 30липня –1 серпня було підписано низку документів, пов'язаних з розвитком нафтопроводу Одеса-Броди-Гданськ. Компанія „Укртранснафта" та польська фірма „Пшиязнь" підписали меморандум про створення спільного підприємства для реалізації проєкту будівництва нафтопроводу Броди-Плоцьк. Крім того, представникам „Укртранснафти" вдалося підписати угоду про наміри з найбільшим польським нафтовим концерном „Орлен" про майбутнє використання сировини, що постачатиметься через нафтопровід Одеса-Броди-Плоцьк. „Орлену" готовий до прийняття і перероблення високоякісної каспійської нафти, оскільки це стане альтернативним забезпеченням польського ринку.

У ці ж дні в „Укртранснафті" змінилося керівництво. На позачергових зборах акціонерів президентом цієї компанії було обрано Олександра Тодійчука. На думку оглядачів, таким чином зросли шанси саме европейського напрямку використання нафтопроводу Одеса - Броди, оскільки Олександер Тодійчук вважається одним з найпалкіших прихильників европейського напрямку. Напередодні зборів акціонерів проросійська преса розгорнула безпрецедентну кампанію на підтримку прагнень російських нафтових фірм взяти під контролю нафтогін Одеса-Броди з тим, аби він переганяв російську нафту в зворотньому напрямку. Однак акціонери вивчили фінансовий звіт і визнали, що проєкт Одеса-Броди з виходом на Плоцьк, а в подальшому і Гданськ, має стати успішним не тільки українським, а й паневропейським проєктом.

Прем'єр-міністр України Віктор Янукович 5 серпня в Астані, Казахстан, зустрівся з президентом Казахстану Нурсултаном Назарбаєвим та прем'єр-міністром Даніалом Ахметовим. Сторони обговорили питання про збільшення потужностей транспортування нафтопроводу „Одеса-Броди", а також участь Казахстану в проєкті інтеграції нафтопроводів „Дружба-Адрія", який передбачає додатковий транзит через територію України 5 мільйонів тонн нафти на рік. У проєкті, крім України, беруть участь Росія, Білорусь, Словаччина, Угорщина та Хорватія.

УНІАН

Прем'єр-міністр України Віктор Янукович (праворуч) показав голові Ради міністрів Республіки Польща Лешеку Міллеру радарну установку „Кольчуга" у дворі компанії „Топаз" у Донецьку, де 31 липня перебував гість з Польщі. Питання про в ООН обвинувачень проти України в можливому продажі „Кольчуг" Іраку ще не знято з порядку денного.
Фото УНІАН

Замість захищати...

(Закінчення зі стор. 1)

тіше надходять погрози вбити мене, при цьому подати мою смерть як самогубство або як смерть від хвороби.

Очевидно, це пов'язане з моїми заявами, що на суді я маю намір розповісти про низку злочинів, ініційованих і здійснених працівниками Міністерства внутрішніх справ України, працівниками УБОЗ міста Києва і підрозділу „Сокіл", який входить в систему УБОЗ. А також у зв'язку з моїм наміром викрити осіб, котрі організували викрадення і вбивство журналіста Ґонґадзе. На суді я збираюся дати свідчення в присутності журналістів, оскільки не довіряю слідству Генеральної прокуратури...".

В листі, датованому днем 24 лютого, І. Гончаров написав:

„...Я маю матеріяли, зібрані разом з працівниками СБУ, – а саме магнітофонні авдіозаписи розмов, записане зізнання... та інші матеріяли. Я запропонував Хомулі офіційно, в присутності журналістів і працівників СБУ взяти їх у тому місці, яке я вкажу. Хомула вимагав, щоб я віддав йому всі ті матеріяли для знищення. Крім того, Хомула відмовився зареєструвати мої свідчення, вимагав, щоб я лжесвідчив. Коли ж я відмовився, Хомула погрожував, що уб'є мене в слідчому ізоляторі...".

В прикінцевій приписці до одного листа (він не датований) І. Гончаров написав, що неспростовні матеріяли щодо злочинів „знаходяться в металевій скринці в „дипломаті" і мішку, місце знає (...) один з моїх друзів з (...)"

Й от Ігор Гончаров – мертвий. Загадковою обставиною є також те, що вже 3 серпня, на третій день після смерти, його тіло було кремоване.

Інститут масової інформації надіслав спеціяльне звернення Григорієві Омельченкові, голові слідчої комісії Верховної Ради з розслідування вбивства Г. Ґонґадзе, – щодо можливости знайдення, з участю народних депутатів, цих схованих І. Гончаровим доказів.

6 липня відбулася зустріч виконавчого директора ІМІ Леоніда Звєрєва із заступником Генерального прокурора України Віктором Шохіним, який підтвердив, що матеріяли, тобто передсмертний лист Ігоря Гончарова, одержані від ІМІ попереднього дня, стали предметом негайного вивчення і що Інститут масової інформації одержить результати перевірки.

За повідомленнями УНІАН та ІМІ

АМЕРИКА І СВІТ

Загроза тероризму не минула

ВАШІНҐТОН. – Чільні представники адміністрації Президента Дж. Буша вважають, що загроза нового терористичного нападу „Аль-Кайди" на США є дуже реальною. Документи Департаменту внутрішньої безпеки США, оприлюднені американською пресою 30 липня, свідчать, що головними цілями терористів можуть стати Велика Британія, Італія, Австралія та західнє узбережжя США. Того ж дня про це говорив Президент Дж. Буш на прес-конференції у Вашінґтоні, підкресливши, що американці можуть почувати себе безпечнішими, ніж три роки тому, оскільки антитерористичній коаліції вдалося знищити важливі ланки терористичної організації „Аль-Кайда" і повалити кривавий режим Садама Гусейна. Секретар Департаменту у справах внутрішньої безпеки Том Рідж сказав, що заходи безпеки, запроваджені після нападів 11 вересня, унеможливили понад сто нових нападів, проте, за його словами, новий напад є дуже ймовірним. Це застереження він висловив невдовзі після того, як було оприлюднено запис заяви, зробленої, як вважають, особою, наближеною до Осами бен Ладена. Заява містить погрозу помститися Вашінґтонові, якщо буде засуджено до смертної кари будь-кого з в'язнів-мусульман у таборі Ґвантанамо, що на Кубі. 30 липня США обмежили безвізовий транзитний рух через американські летовища. Як підтвердив секретар Департаменту юстиції США Джон Ешкрофт, останні погрози „Аль-Кайди", зокрема виступ Аймана Аль Саварі, заступника Усами бен Ладена, переданий телевізійним каналом „Аль Арабія", змушують зробити висновок, що терористи не склали зброї.

США запроваджують нові правила щодо віз

ВАШІНҐТОН. – США змінюють процедуру видання віз у всіх країнах світу. Згідно з новим порядком, з 1 серпня практично всі подавачі заяв на отримання неміґраційних віз (туристичні, студентські і т. п.) повинні особисто з'явитися на розмову із співробітником консульського відділу посольства США. Без розмови візу можуть одержати лише діти до 16 років, особи віком понад 60 років, які одержували візи тієї ж категорії не більше року тому. Розмова не потрібна для отримання дипломатичних або службових віз. Будь-який подавач заяви на отримання візи може бути викликаний для розмови на розсуд консульського працівника. Розмови проводитимуться у терміновому порядку тільки у виняткових випадках, коли йдеться про смерть або серйозні медичні проблеми. Також, 30 серпня, у відповідь на підвищений рівень загрози з боку терористів, США ліквідували програму „Транзит без віз" через летовища США. Дотепер пасажири, котрі летіли в іншу країну через США, мали право зупинятися в Америці, чекаючи переходу на наступний літак. Відтепер ніхто не має права вийти з літака на будь-яке летовище США без візи.

Обговорюють раптову смерть д-ра Д. Келі

ЛОНДОН. – В англійській столиці з початком цього тижня відкрилися судові слухання справи про причини смерти радника міністерства оборони Великої Британії Девіда Келі, який опинився в центрі скандалу навколо іракської зброї масового знищення. Суддя лорд Гатон заявив, що має намір викликати для свідчень прем'єр-міністра Тоні Блера, оскільки саме уряд свого часу оголосив, що доктор Келі – можливе джерело інформації про те, що загроза з боку режиму Садама Гусейна була перебільшена. Девіда Келі знайшли минулого місяця в Лондоні мертвим. Як виглядало, він наклав на себе руки.

Садам Гусейн все ще закликає іракців до опору

КАТАР. – 1 серпня різні інформаційні аґентства повідомили, що того дня катарський супутниковий телеканал „Аль-Джазіра" оприлюднив нове звернення колишнього іракського диктатора С. Гусейна. Голос, подібний до Гусейнового, закликає іракців повстати проти американців. „Аль-Джазіра" запевнила, нібито цей запис було зроблено 27 липня. Зокрема С. Гусейн звинувачує США в пограбуванні іракського майна. „Відчуття поразки й гіркоти могли привести деяких іракців до зради – замість того, щоб спрямувати зброю на ворога. Я прошу людей зберігати майно країни і партії (Баас) доти, поки ситуація не зміниться, і пожертвувати своїми цінностями на благо опору", - говорить голос, переданий телеканалом „Аль-Джазіра". Це вже шосте послання іракського диктатора після повалення його режиму, друге за тиждень. У попередньому авдіопосланні, переданому телевізійним каналом „Аль-Арабія", С. Гусейн говорив про смерть своїх синів. За його словами, він радий такій смерті Удая і Кусая, оскільки вони загинули мучениками. Невдовзі ЦРУ заявило, що вважає цей запис справжнім.

В Північній Осетії – дні жалоби

МОЗДОК, Росія. – 4 серпня в цій автономній республіці Російської Федерації було офіційним Днем жалоби за жертвами терористичного акту, здійсненого 1 серпня. Начинене п'ятьма тоннами вибухівки тягарове авто „КамАЗ", протаранивши ворота місцевої лікарні, вибухнуло, убивши 50 осіб і поранивши понад 80. Потужність вибуху дорівнювала півтора тонні у тротиловому еквіваленті. Головний лікарняний будинок було зруйновано вщент. Російський президент Володимир Путін закликав зробити усе можливе для допомоги жертвам самогубного терористичного нападу у Моздоку. Але він знову відкинув можливість зміни політики Кремля щодо Чечні, повстанців якої звинувачують в організації нападу на лікарню. Російський міністер оборони Сергей Іванов повідомив, що стосовно кількох військовослужбовців у Північно-кавказькому військовому окрузі триває розслідування за звинуваченням у нехтуванні службовими обов'язками. Крім того, вже звільнено начальника лікарні і військового коменданта міста.

Вибух бомби у Джакарті

ДЖАКАРТА, Індонезія. – 5 серпня в індонезійській столиці, поблизу готелю „Маріот", вибухнула потужна бомба, загинуло щонайменше 10 осіб, декілька десятків поранено. Поліція встановила, що вибух спричинило начинене вибухівкою авто, припарковане біля парадного входу до готелю. Міністер оборони Індонезії Абдул Джаліл припустив, що за цією терористичною акцією, швидше за все, стоять екстремісти з угрупування „Джемаа Ісламія", які не так давно здійснили подібний злочин у місті Балі.

Міжнародні миротворці прибувають до Ліберії

МОНРОВІЯ, Ліберія. – 4 серпня триста нігерійських вояків-миротворців прибули до Ліберії, що засвідчило початок міжнародної операції з метою покласти край тривалій громадянській війні у тій країні. Нігерійські військовики базуватимуться на летовищі за 45 кілометрів від Монровії і на початковому етапі, як очікують, не заходитимуть до ліберійської столиці, попри заклик уряду тієї країни, військо якого перебуває в облозі. Кількість миротворців упродовж наступних двох тижнів має зрости до трьох тисяч осіб. США виділили 10 мільйонів долярів на початок миротворчої операції. Раніше Нігерія пообіцяла надати притулок президентові Ліберії Ч. Тейлорові, а ліберійський провідник пообіцяв подати у відставку впродовж тижня. До Ліберії мають також прибути українські миротворці, які діють діють у складі місії ООН в С'єрра-Леоне.

М. Горбачов пропонує ідею міждержавного парку

БОНН, Німеччина. – Екологічна конференція, яка відбулася в цьому місті наприкінці липня, зібрала представників багатьох европейських держав для обговорення запропонованої М. Горбачовим ідеї створення міжнародного природного парку. Колишній керівник Радянського Сюзу запропонував створити від Балтійського моря до Адріятики суцільний природний парк – у тій смузі землі, яка нікому не належить. Протягом 40 років холодної війни ця тисячо-кілометрова смуга не була заселена людьми і служила прихистком для птахів, звірят та рослин. Шанувальники природи бояться, що будь-яке будівництво на цій смузі може знищити цей природний парк. М. Горбачов вважає, що екологічні проблеми не можна залишати на розсуд самих тільки політиків, вагоме слово має сказати і широка европейська громадськість. Покищо здійснення ідеї такого парку виглядає реальним передусім на колишньому кордоні між Федеративною Німеччиною та НДР, який становив 870 миль. 85 відсотків землі в цій смузі ще не зайнято ніякими будівлями.

1000 днів в космосі

КЕЙП КЕНЕДІ, Фла. – 29 липня минуло 1,000 днів від моменту, коли астронавти почали політ в м іжнародній космічній станції, котра обертається довкола Землі на висоті 240 миль зі швидкістю 17, 500 миль на годину. Це найдовший час космічного лету в історії досліджень стратосфери. 15 держав та міжнародних агенцій зацікавлені в успіхові космічної станції. У свій тисячний день перебування на орбіті обидва астронавти, Ед Лю (США) і Юрій Маленченко (Росія), взяли участь у пресовій конференції з допомогою телевізії, пояснивши глядачам зміст своїх досліджень й ознайомивши з умовами, в яких вони тепер живуть і працюють.

Син президента Азербайджану став прем'єром

БАКУ, Азербайджан. – 4 серпня парлямент Азербайджану затвердив Ільхама Алієва, сина чинного президента країни Гейдара Алієва, на посаді прем'єр-міністра. За це проголосувала переважна більшість депутатів. Представники опозиції, однак, бойкотували сесію парляменту. З проханням призначити сина на посаду прем'єр-міністра звернувся сам Гейдар Алієв, який наразі перебуває в лікарні в Туреччині. Минулого тижня Ільхама Алієва було також зареєстровано кандидатом у президенти на виборах, що мають відбутися в жовтні. Опозиційні партії закликали чинного президента подати у відставку, якщо він не здатний через стан здоров'я керувати країною. Опозиція певна, що Г. Алієв перебуває на межі смерти.

В Іраку з'явилося невідоме захворювання

БАГДАД, Ірак. – Вже майже 20 американських вояків в Іраку заразилися якоюсь невідомою хворобою і перебувають на лікуванні у німецькому військовому шпиталі в Ляндштулі. Двоє з них вже померли. Хвороба подібна до тяжкої форми пневмонії, проте також вражає нирки, печінку і приводить до „задерев'яніння" м'язів. Керівник армійської медичної служби Джеймс Пік призначив групу експертів та епідеміологів, які проаналізують шляхи переміщення хворих військовиків з моменту їхнього прибуття на Близький Схід, а також дослідять стан ґрунту, води і повітря в Іраку і Кувейті.

О. Лукашенко не збирається віддавати владу

МІНСЬК, Білорусь. – Олександер Лукашенко не виключає можливости продовження своїх президентських повноважень у разі виникнення в Білорусі надзвичайної ситуації. Про це він заявив 1 серпня на прес-конференції, організованій для російських засобів масової інформації. „Я остеріг опозицію, що коли ситуацію в країні буде доведено до абсурду, то це буде найпершою причиною для мене продовжити президентські повноваження", – сказав О.Лукашенко. За його словами, зміни в Основний Закон можуть бути внесені через референдум, на якому „народ може сказати, що дозволяє Лукашенкові брати участь у цих виборах". Білоруський провідник відзначив, що коли він визнає за „можливе брати участь у чергових президентських виборах, це станеться конституційним шляхом".

Радикальне рішення Англіканської церкви

МІНЕАПОЛІС, Мінесота. – 5 серпня, під час повторного голосування на засіданні свого синоду, 62 єпископи Англіканської Єпископальної Церкви в США, із загальної їх кількости 117, обрали новим єпископом В. Джіна Робінсона, який не приховує, що він є гомосексуалістом. Такий результат голосування членів вніс розкол у життя вірних цієї Церкви, спричинивши гарячі дискусії. Хоч Англіканська Церква у США вже від довшого часу обговорювала можливість подібного рішення, обрання єпископом гомосексуаліста застало багатьох вірних неготовими до такого розвитку подій.

За матеріялами ЗМІ

Резолюції про Голод в Україні 1932-33 років - у Конґресі США

Резолюція Сенату
(S Res. 202)

Виявляючи усвідомлення Сенату відносно геноцидного Українського Голодомору 1932-33 рр.

оскільки на 2003 рік припадає 70-та річниця Українського Голодомору, штучно створеної катастрофи, внаслідок якої загинули мільйони невинних чоловіків, жінок і дітей та знищено приблизно 25 відс. сільського населення тієї країни;

оскільки документами підтверджено, що велика кількість населення України і переважно етнічного українського населення Північного Кавказу загинула внаслідок голодомору 1932-33 рр., який був викликаний примусовою колективізацією і конфіскацією зерна совєтським режимом;

оскільки спеціяльна Комісія Конгресу США з вивчення Голодомору 1932-33 рр. дійшла висновку, що колишній совєтський вождь Йосиф Сталін та його прибічники вчинили геноцид проти українців в 1932-33 рр., використовуючи їжу, як політичну зброю, з метою придушити будь-які прояви української політичної і культурної ідентичности та самовизначення;

оскільки внаслідок цього мільйони українських селян загинули з голоду, живучи на одній з найродючіших земель у світі, в той час як совєтські власті забороняли селянам подорожувати до районів, де харчі були доступніші;

оскільки, згідно з розпорядженням Сталіна виконати неймовірно високі зернові квоти, хлібозаготівельні бригади конфіскували урожай 1932 р., у багатьох випадках відбираючи в голодуючих сімей та дітей останній кусок хліба і вбиваючи тих, хто чинив опір;

оскільки Сталін, свідомий голоду, який виник внаслідок цього, посилив вилучення сільськогосподарських продуктів з України, таким чином погіршуючи ситуацію та збільшуючи втрати в людях;

оскільки під час Голодомору в Україні совєтський уряд експортував зерно до західніх держав і відкидав пропозиції міжнародної громадськости допомогти голодуючому населенню;

оскільки Голодомор в Україні не був наслідком стихійного лиха, а радше наслідком продуманої нещадної політики, яка мала на меті знищення політичних, культурних і людських прав українського народу;

оскільки Совєтський Союз був причетний до цілковитого приховування Голодомору в Україні, а журналісти, включно з деякими закордонними кореспондентами, співпрацювали в рамках кампанії заперечення й обману;

оскільки, 70 років опісля, значна частина світу ще не знає про геноцидний Голодомор в Україні – тепер, отже, нехай буде постановлено, що Сенат свідомий того, що –

(1) мільйони невинних жертв Голодомору в Україні 1932-33 рр., створеного Совєтським Союзом, слід урочисто спом'янути й вшанувати в 70-ту річницю Голодомору;

(2) 70-ті роковини Голодомору в Україні повинні служити суворим нагадуванням брутальности тоталітарного імперіялістичного Совєтського режиму, для якого шанування прав людини було глумом, а верховенство закону – обманом;

(3) Сенат засуджує безсердечну зневагу до людського життя, людських прав і проявів національної ідентичности – ту зневагу, яка характеризувала сталінську політику, що спричинила Голодомор в Україні;

(4) штучний голод в Україні 1932-33 рр. був актом геноциду, згідно з визначенням Конвенції Організації Об'єднаних Націй про Геноцид;

(5) Сенат підтримує старання Уряду України і Верховної Ради (Українського парляменту) публічно визнати й привернути більше уваги міжнародної громадськости до Голодомору в Україні; і

(6) незалежна демократична Україна, наріжним каменем якої є шанування гідности людини, – це найкраща запорука того, що такі злодіяння, як Голодомор в Україні, ніколи більше не спіткають український нарід.

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – 24 липня конґресмен Сендер Левін (Дем.-Миш.) співголова Конґресового Українського Кокусу, представив в Палаті Представників резолюцію (H. Con. Res. 254) про відзначення 70-ої річниці українського Голодомору-Геноциду 1932–1933 років. Резолюція визнає варварське ставлення до українського народу під час Голодомору та висловлює думку Конґресу, який засуджує цей злочин радянського уряду. Резолюцію співспонзорували конґресмен Курт Велдон (Респ.– Па.) та Марсі Каптур (Дем.–Огайо), також співголови Конґресового Українського Кокусу.

Сенатор Бен Найтгорс Кембел, співголова Гельсінської комісії США також вніс до Сенату США резолюцію щодо Великого голоду в Україні 1932–1933 років (S.Res. 202). До „Свободи" надійшли звернення від преставників українських організацій до наших читачів, щоб кожний з нас написав або зателефонував до обох сенаторів свого штату і до члена Палати представників та висловив своє прохання, щоб вони підтримали подані резолюції.

Щоб зателефонувати до ваших сенаторів або до члена Палати представників, дзвоніть на телефон Капітолію – (202) 224–3121 – і попросіть, щоб вас з'єднали з канцелярією сенатора або представника. Коли вас сполучать з канцелярією, представте себе, скажіть, де ви мешкаєте, і попросіть, щоб сенатор або представник підримав дану резолюцію і за неї проголосував. Нагадаємо: резолюція в Сенаті має назву – „Senate Resolution 202", в Палаті представників – „House Concurrent Resolution 254".

Щоб надіслати лист, можна використати нижчеподаний взірець:

(Ім'я і прізвище сенатора)
US Capitol
Washington DC 20510

або:

(Ім'я і прізвище представника)
US Capitol
Washington DC 20515

Текст листа:

Dear____________

I write to you and ask that you give your full support to the resolution commemorating the 70th anniversary of the tragedy of the Great Famine in Ukraine in 1932-1933. Between 7–10 million innocent peasants were purposefully starved to death in Stalin's genocide of the Ukrainian people. I urge you to become a cosponsor of the resolution and ask you to please vote to condemn this act of political terror and thereby honor the memory of the victims.

Sincerely,

(Ваш підпис і Ваша адреса)

Вишліть лист на подану вище адресу. Оскільки кожен штат з вас має двох сенаторів і одного члена Палати представників, то кожен читач повинен вислати до Вашінґтону три листи.

Якщо у вас виникнуть які-небудь запитання, то за порадою можна зателефонувати до Української Національної Інформаційної Служби: (202) 547-0018, до Української Американської Координаційної Ради: (202) 737–6090 або (212) 505 – 1765, до Української Федерації Америки: (215) 663 –9191, Гелсінської Комісії (Орест Дейчаківський): (202) 225 – 3964. Також можна вийти на веб-сторінку: www.congress.org, написати ваш „зипкод" і довідатися, хто є вашими конґресменами. Якщо хочете, можете кожному з них вислати лист електронною поштою через цю веб-сторінку.

Прохання до читачів, щоб вони зверталися до сенаторів і членів Палати представників надійшли від президента УККА Михайла Савкова, голови УКРади Ігоря Гавдяка і голови Ради Української Федерації Америки Зені Черник.

Наша негайна допомога є необхідною, аби продемонструвати підтримку цієї резолюції.

Суміжна Резолюція Палати представників
(H. Con. Res. 254)

Відображаючи усвідомлення Конгресу, що 70-та річниця штучного голоду 1932-33 рр. в Україні („Голодомору") повинна служити нагадуванням неймовірного страждання і втрат українського народу внаслідок навмисної політики, яку запровадив уряд колишнього Радянського Союзу –

оскільки на 2003 р. припадає 70-та річниця українського штучного голоду 1932-33 рр., який призвів до загибелі приблизно семи мільйонів українців і який був прихований та офіційно заперечений урядом колишнього Радянського Союзу;

оскільки радянський уряд навмисне конфіскував зернові врожаї і заморив голодом мільйони українських чоловіків, жінок і дітей шляхом політики насильної колективізації, мета якої—знищити українські прагнення до незалежности;

оскільки радянський уряд наказав перекрити кордони України, щоб перешкодити будькому втекти від штучного голоду і щоб запобігти наданню міжнародної харчової допомоги для голодуючих;

оскільки канадський експерт з питань пшениці Андрю Кернз відвідав Україну в 1932 р., де йому сказали, що не було зерна „тому, що уряд зібрав стільки-то зерна й експортував його в Англію та Італію", в той же час відмовляючи в харчові допомозі населенню України;

оскільки майже четвертина сільського населення України загинула внаслідок штучного голоду і ціла нація постраждала від наслідків цього тривалого Голодомору;

оскільки тогочасних визначних кореспондентів ганьбили за те, що вони відважно описували й звітували про штучний голод в Україні, в тому числі Арета Джовнза, Вилема Генрі Чемберлена і Малкома Магериджа, які писали: „Вони [українці] скажуть вам, що багато вже загинуло з голоду і що багато гине кожного дня";

оскільки спеціяльна Комісія Конгресу США з вивчення Голодомору в Україні була створена 13 грудня 1985 року, з метою поглибити у світі знання й розуміння Голодомору;

оскільки остаточний звіт Комісії дійшов висновку, що жертви „загинули з голоду внаслідок штучного голоду" і що „Йосиф Сталін і ті, хто був навколо нього, вчинили геноцид проти українців у 1932-33 рр."; і

оскільки після розпаду Радянського Союзу архівні документи підтверджують навмисний характер Голодомору, продуманого заздалегідь, і уряд колишнього Радянського Союзу був викритий за звірства, вчинені українському народові:

тепер, отже, нехай буде

Постановлено Палатою Представників (за згодою Сенату),

що Конгрес свідомий того, що –

1) в 70-ту річницю Голодомору слід урочисто спом'янути жертви цього Голодомору в Україні 1932-33 рр., що його штучно створив радянський уряд;

2) систематичні порушення з боку уряду колишнього Радянського Союзу людських прав, свободи самовизначення і свободи слова українського народу повинні бути осуджені;

3) відомості про Голодомор в Україні 1932-33 рр. слід розповсюджувати, щоб поглибити знання світової громадськости про цю штучно створену трагедію; і

4) в 70-ту річницю Голодомору в Україні 1932-33 рр. слід підтримати заходи в Україні з метою забезпечення демократичних принципів, ринкової економіки та повного пошанування людських прав, таким чином даючи Україні можливість досягти свій потенціял і стати важливим стратегічним партнером в тому реґіоні.

Остання осінь перед виборами

На порозі – осінь, з якої починається відлік останнього року перед виборами в Україні. Більшість українців на берегах Дніпра і за кордоном покладає великі надії на вибори як на реальну можливість змінити стан справ у країні на краще, очікує рішучих дій від опозиції. Проте соціологи вважають, що близько 30 відсотків українського суспільства усе ж з песимістичним сподіванням дивляться на клаптикові сили опозиції: чи зміниться щось у напрямі об'єднання опозиційних сил в чітке, єдине політичне тло? Громадськість очікує, що в разі об'єднання провладних сили в рік виборів довкола, наприклад, СДПУ(о), то опозиційні сили у своїй більшості об'єднаються довкола „Нашої України", і в такому протистоянні відбудуться вибори в наступному році.

Це було б ідеальним вирішенням проблеми, але, на жаль, в жодному таборі сьогодні немає єдиного кандидата і єдиної політики. СДПУ(о) зараз збирає сили і робить це як фінансово, так і кадрово, з тим, щоб можливий кандидат на узгодження не міг не рахуватися з СДПУ(о), був залежний від неї. Йдуть вони на це свідомо, в них немає вибору іншого шляху, крім хібащо однієї альтернативи – В. Медведчук став ініціятором продовження перебування Л. Кучми при владі ще на три роки. У це вірить мало людей, але це є один шанс із тисячі, який теж об'єднує провладні сили зі страху відповідальности за їхнє минуле.

Чи об'єднається опозиція? Тут є чинником відповідальність за Україну, за її майбутнє. Якщо він спрацює, то таке об'єднання можливе. Велику ролю в цьому може зіграти сам Л. Кучма, якого тривожить гарантія його післяпрезидентської недоторканости. Він, вaважають політичні оглядачі, не повинен удавати, що хоче реформування структури влади, хоча насправді прагне продовжити свою президентську біографію.

Дехто вважає, що „Наша Україна" на чолі з В. Ющенком – це не опозиція, а провладні структури, але завуальовані. Поперше, опозиція до чого чи до кого? В дійсності є опозиція політична, а є опозиція економічна. Окремі люди, які на даний час не мають економічних важелів впливу, роблять для себе висновок, що сьогодні потрібно перебути непевний передвиборний час в політичній опозиції і інколи об'єднуються в якісь формування. Тому багато прихильників В. Ющенка не є опозиційними щодо майбутньої долі України, але для них шлях до майбутніх посад, до економічних важелів веде через опозицію. Позиція В. Ющенка, на відміну від будь-кого з інших опозиційних провідників, є такою, що він може стати президентом, а тому відповідальність на ньому сьогодні є величезна. В. Ющенко, розуміючи, що може стати президентом, має консолідувати суспільство і тому уникатиме радикальних кроків, хоча в його команді теж є досить радикальних політиків, які будуть віддзеркалювати рішучі настрої виборців.

Політичний ажіотаж напередодні виборів неминучий, але усі учасники цього процесу повинні завжди пам'ятати, що здорове майбутнє України – це рішучий відхід від сумної спадщини колишньої комуністичної системи, це нове мислення і поворот до деморатичних засад існування держави і суспільства, до ринкових реформ в економіці.

СВОБОДА
Пам'ятаймо про Україну!
Видає Український Народний Союз SVOBODA Published by the Ukrainian National Association
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays
by the Ukrainian National Association, Inc.
at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054
Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com
Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280,
2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054
Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.
Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу
$45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00.
Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".
Головний редактор –Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич,
Левко Хмельковський, Петро Часто.
Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осцїславська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата - Марійка Пенджола (973) 292-9800 (дод. 3042)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про світлину, що викликала хвилю споминів

Коли 18 липня у нашому тижневику появилися статті у зв'язку із відзначуванням 60-річчя створення дивізії „Галичина", я зі справжнім зворушенням знайшла серед світлин ту, що показує від'їзд пластунів-добровольців із Львівського залізничного двірця 18 липня 1943 року. Та ж це світлина, яку я робила та помістила відтак у журналі „Дорога", у числі серпень-вересень того ж року. Правда, усі три світлини, що прикрашують мій репортаж п. н. „Кедь ми прийшла карта", не підписані, як і не підписаний репортаж, але це якось не було в звичаї у тих часах, особливо, коли йшлося про матеріял співредакторки журналу.

Скільки споминів, однак, викликала тепер ця одна світлина юнаків, скільки пережитих картин навіяла вона. Все це ділося рівно шістдесят років тому, а стало перед очима – немов це було вчора.

Бачу перед екраном моєї душі привітливу домівку нас, „передових", що у цих роках під тим іменем провадили пластову працю. Бачу застелені столи і їх усіх, що приїхали прямо із літніх таборів, залишивши своїх таборовиків, щоб стати на поклик до дивізії 17 липня 1943 року. Немов сьогодні дзвенять короткі прощальні слова до них нашої провідниці, незмінної пластунки Цьопи Паліїв. Як завжди, без помітного зворушення вона прощається з плас-

тунами, що вирішили іти в ряди дивізії „Галичина", а відтак вона і ми, її помічниці, припинаємо усім, що відходять на вишкіл, медалики Матері Божої із неодмінною пластовою лелійкою на другому боці. В усіх нас бажання, щоб ці медалики їх охороняли від злого і щоб наші „передові" повернулися цілими та здоровими із цієї воєнної хуртовини. А відтак ми розсипалися при столиках, щоб ще цей один вечір забути, що усіх чекає, та пригадати спільне пластування. Полинула пісня. Наші хлопці затягали вже справді по-рекрутськи, але співали і давніх пластових пісень. Немов чується сьогодні веселий спів: „Голуб на черешні, голубка на вишні, ой, скажи, дівчино, що маєш на мислі". Ішли одна за другою пісні, а з ними переливався сміх – немов хотіли усі забути, що має принести вже наступний день.

А цей день прийшов, і ми ще раз бачили наших друзів, як маршували головними вулицями Львова. Пригадую... ми стояли на самому крайчику хідника і раз-у-раз перехилялися туди, де мали з'явитися вони. В наших руках – пахучі горошки. Здається, сьогодні чую здалеку музику, а там крики: „Ідуть, ідуть!"... І ось серед сірої маси звичайного вбрання засвітили так добре знані полинялі від сонця пластові однострої. Ось вони ідуть, „наші хлопці"! Які ми були горді, а одночасно зворушені цією останною зустріччю. І видавалося нам, що вони найкращі. А наші горошки сипалися як різнокольорові метелики на їхні ряди, одні зачіплялися на блюзах, інші стелилися їм під ноги.

І вкінці – справжнє прощання. Чи може воно тепер, після шістдесяти років, так стати живо перед очами? Чи викликала його ця світлина, що її я тремтячою рукою зробила на станції? Як усміхаються наші добровольці на ній, тримаючи в руках квіти, що ми їм передали. Але чи не має в цьому усміху передчуття усього того, що їх відтак зустріло? Кривавий бій під Бродами, полон у Ріміні і назавжди залишена батьківщина. Гляджу на цю історичну світлину і думаю про долю кожного із шістьох „передових", що прощаються із Львовом, із своїми близькими, з пластовими друзями.

Двох із шестірки, що усміхнено визирає із вікна вагону, вже перенеслися у кращий світ. А інші? Мабуть, як і я, споглядаючи зі зворушенням тепер на цю світлину, згадують, немов би це було вчора, той липневий день 1943 року. І усім нам однаково ввижаються вулиці нашого Львова, якими маршували ті пластуни, звані „передовими", і дзвенить у вухах бадьора пісня „Маширують добровольці, як колись ішли стрільці"...

О-КА

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Чому припинив плавання Т. Резвой?

З великим зацікавленням прочитав допис Левка Хмельковського в „Свободі", ч. 30, про пригоди Теодора Резвого стосовно його спроби звершити перехід Атлантичного океану гребним човном „Україна". Як професійного моряка, тим більше старшину Військово-Морських Сил (ВМС) США, згадка про ролю військового корабля „USS Doyle" в цій пригоді мене ще більше зацікавила.

На жаль, з допису може виникнути уявлення, що моряки корабля ВМС США прийняли рішення перешкодити веслярові в його спортовому прагненні здійснити цей сміливий похід.

Моє зацікавлення спонукало до пошуку інформацій про цю пригоду з інших джерел, які трохи інакше віддзеркалюють розвиток подій того дня, зокрема в часописі „The Salem News" (Салем, Мас.) 12 липня вміщено статтю Алана Бурке „Ukrainian Rower Saved from the Sea".

В день події, 10 липня, Т. Резвой самостійно прийняв рішення перервати спробу переходу Атлантичного океану – з декілька причин. До того часу, через бурхливе море перших кількох днів походу, Т. Резвой перестав їсти, щоб запобігти шлунковим недугам. Тоді відновився в нього біль печінки, який зганданий у „Свободі".

Тієї ж ночі „Україна" двічі перевернулася і випрямилася. Попри її коштовну конструкцію, „Україна" почала набирати воду. Із такими трудами та з браку відповідної медицини стає зрозуміло, чому Т. Резвой прийняв рішення повернутися до США.

Коли Т. Резвой вийшов на радіозв'язок на аварійній частоті (канал 16-ий) із своїм „SOS", військовий корабель „USS Doyle" пішов на допомогу морякові. Це – обов'язок кожного моряка: допомогти другому морякові в небезпеці. Після мінімальних, цілком зрозумілих перевірок судна щодо можливої терористичної небезпеки, Т. Резвого взяли на борт та надали медичну допомогу, виходячи з їхніх можливостей.

Т. Резвой жодного разу не просив, щоб його повернули на борт „України" для продовження походу до Европи. Він повністю погодився із наміром повернути його в Америку.

Військовий корабель не є шпиталем чи ванатажним буксиром. „USS Doyle" робив усі старання, щоб в першу чергу зберегти життя та здоров'я Т. Резвого, а подруге, зберегти його судно та майно, яке там знаходилось. Море далі було бурхливим, і висадження моряків за борт „USS Doyle", щоб допомогти „Україні", включало немало небезпеки.

Можливо (і правдоподібно), що Т. Резвой та члени екіпажу „USS Doyle" не вповні розуміли один одного. Чи проблема втоми, чи слабости фізичної, чи мови, неясно, але вони старалися підняти „Україну" на борт „USS Doyle", не для того, щоб „порушити суверенність судна іншої держави", а тільки тому, що Т. Резвой заявив, що він „і його човен – нерозздільні". Аж після невдачі підняти „Україну" старалися линвою дотягнути її до берега, але човен набирав води, було небезпечно продовжувати такий похід.

На мою думку, спроби врятувати коштовне спорядження човна (в тому числі маяк супутникового стеження „Argos"), моряки забрали його з „України", щоб повернути Т. Резвому, проте мусіли залишити „Україну" в морі.

Цікаво мені, що аж після кількох днів, коли спонзори-власники „України" та страхові організації мали час зорієнтуватися, що їх чекає можливість великої фінансової виплати, описи про „врятування" Т. Резвого набрали іншого відтінку, а саме, що ВМС США з якихось невідомих причин „перешкодили" мореплавцю у його романтичній хоробрій пригоді.

А чи спонзори Т. Резвого прийняли б рахунок від ВМС США за час, паливо, ліки, медичну допомогу, транспорт та інші кошти, пов'язані із перерванням нормально запляновaних бойових завдань „USS Doyle", щоб допомогти людині в океані? Чи було б краще, щоб „USS Doyle" того ранку зігнорував прохання „SOS" на аварійній частоті?

Степан Л. Шишка,
капітан першої ранґи ВМС-США,
Вашінґтон

Чиї інтереси відстоюють українські комуністи?

Сучасна Комуністична партія України, яку очолює Петро Симоненко, осколок всесильної КПРС – „керівної й спямовуючої сили радянського народу", з особливою активністю продовжує політику КПРС в національному питанні – політику асиміляції українського народу, тобто його ліквідації як нації.

Комуністи України, проголошуючи себе інтернаціоналістами, визнають одну тільки націю, достойну існувати в соціялістично-комуністичному суспільстві – російську, своїй же нації відводять ролю слухняного „молодшого брата". Але український народ не забув і не може забувати кривавих злочинів, які чинили в Україні комуністи-сталіністи в роки їхнього панування.

Час і нашій державі вдатись до рішучих, радикальних заходів для припинення антидержавних дій комуністів, які зневажають свою націю і державу.

Осип Бандерський,
Астон, Па.

Організуймо хор провідників

Оскільки провідники українських організацій не можуть з'єднатися в одне представництво, яке представляло б інтереси української діяспори в Америці, раджу їм об'єднатися у хорі. Хористи не тільки творять гармонійні пісні, а й працюють і живуть гармонійно, як взірцева родина. Вони жертвують час і кошти на доїзд на проби, мають задушевне задоволення у вивченні мелодійних пісень. Хористи, як родина, при зустрічі тішаться. Хорист і не думає, що побіч нього співає хорист іншого віровизнання, бо він співає тим самим тоном. Разом у хорі виконують ту саму мелодію – гармонію, як діти Неньки-України. Якби хористи творили Українську державу, ми мали б одну українську християнську Церкву, мали б одну державну партію, з рамени якої виступали б депутати різних політичних поглядів.Тож творімо хор наших політичних провідників...

Остап Ґац,
Ґлендейл, Каліф.

Не забувайте про „Львів'ян"

В „Свободі" ч. 30, я прочитав прекрасну статтю зі світлинами про 28-ий щорічний Український фестиваль на „Верховині", на якому було 5-6 тисяч гостей. Їм надіслав привітання Віктор Ющенко. В мистецькій програмі фестивалю виступали танцювальні школи і ансамблі, сестри і лавреати, тріо і дуети, інші групи. Серед цих груп виступала і група „Львів'яни" під керівництвом Володимира Цимури. Проте в „Свободі" про виступ „Львів'ян" не згадувалося. Вперше гурт „Львів'яни" я побачив і почув їх виступ 17–19 липня 1998 року на 23-му Українському фестивалі і впродовж декілька років тільки завдяки інформації „Свободи" мав нагоду зустрітися з моїми улюбленими земляками. Чому в цьому році „Свобода" не сповістила своїх читачів про виступ „Львів'ян"?

„Свободу" я передплачую не тільки для того, щоб одержати інформацію, як красуня віком 55–60 років розшукує українця для серйозних взаємин, або хто може купити 4-поверховий будинок у Львові чи Києві.

Андрій Попів,
Скрентон, Па

Від редакції:* *Дякуємо А. Попову за лист, але мусимо сказати, що при уважнішому читанні матеріялу про фестиваль на „Верховині" („Свобода", ч. 30, ст. 16) неважко зауважити назву гурту „Львів'яни". Що ж стосується платних оголошень про розшук чи купівлю, то вони вміщуватимуться в міру надходження до редакції.

Треба берегти красу Говерлі

Недавно довідався, що відбувся за програмою якоїсь маніфестації (можливо, цілком бажаної) похід 1500 її учасників на Говерлю.

Я не одержую вісток з України щодня, але знаю, що такі прояви патріотизму вже бували і раніше. Відчуваю розпач: а де ж хоч мінімальна турбота про охорону природи? Карпати були знищені радянською владою у різні способи. Заліснення гір потребує років, а то й століть, щоб відродилися. А тут 1500 людей машерують на Говерлю! Чи ніхто не знає, що гірська поросль ніжна? Можу собі уявити полонини і стежки після такого маршу!

Зрозуміло, населення потребує нагоди виявити себе, показати запал для ідеї, але ж не коштом уже знищеної природи! Десять років тому я мав нагоду бути на Говерлі з групою п'яти учасників. Ми проходили дуже уважно, обережно ставили кожний крок. В час відродження України виглядало, що природа заслуговувала на окрему увагу. Тут не треба бути екологом: уявімо собі гору без лісів, покриту лише травами, якою маршують щокілька тижнів чи місяців сотні, а то й тисячі людей!

На мою думку, справа сходжень заслуговує на серйозну увагу чинників державної охорони природи.

Юрій Руденський,
Нью-Йорк

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Дитячі табори на Союзівці

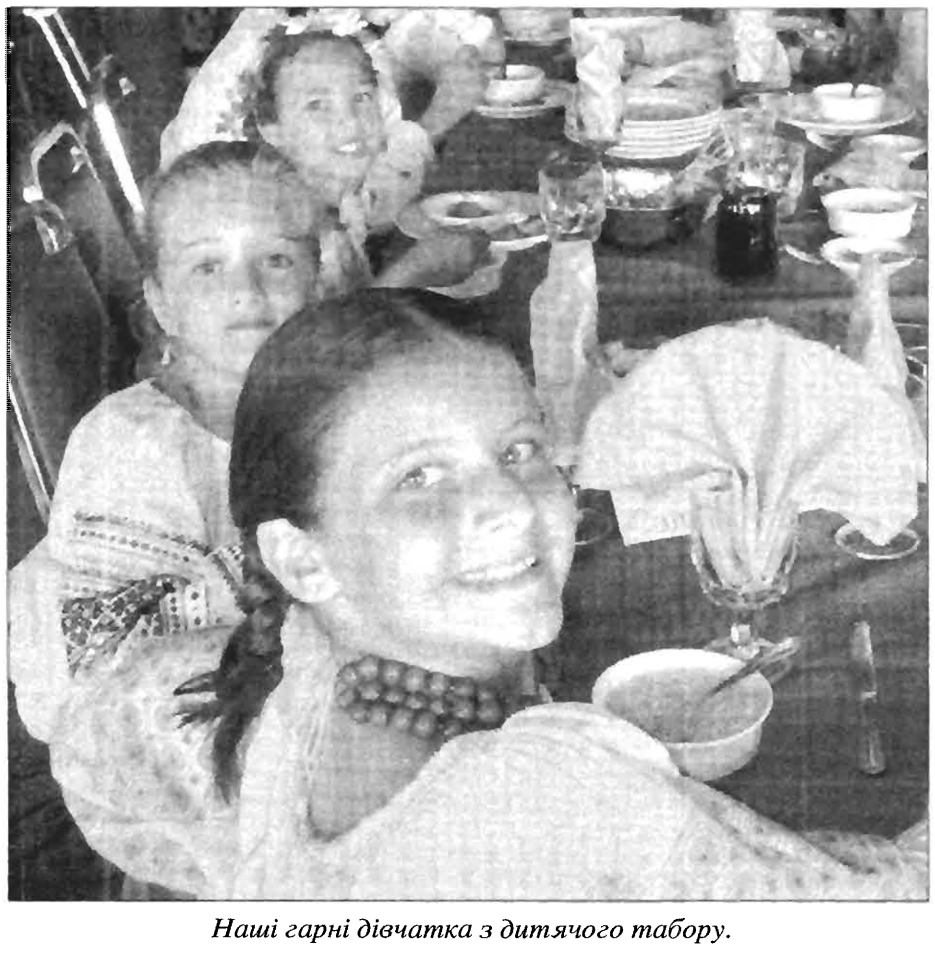
Збереження української ідентичности – одна із головних цілей УНСоюзу, тому кожного року він організовує табори для дітей на своїй оселі, Союзівці. Цього року дитячий табір на Союзівці для хлопців і дівчат у віці 7–12 років відбувся 6–19 липня, а традиційний табір „Чемного" для дітей від 4 до 8-го року життя з участю їхніх батьків відбувся у два заходи – 13–18 і 20–25 липня.

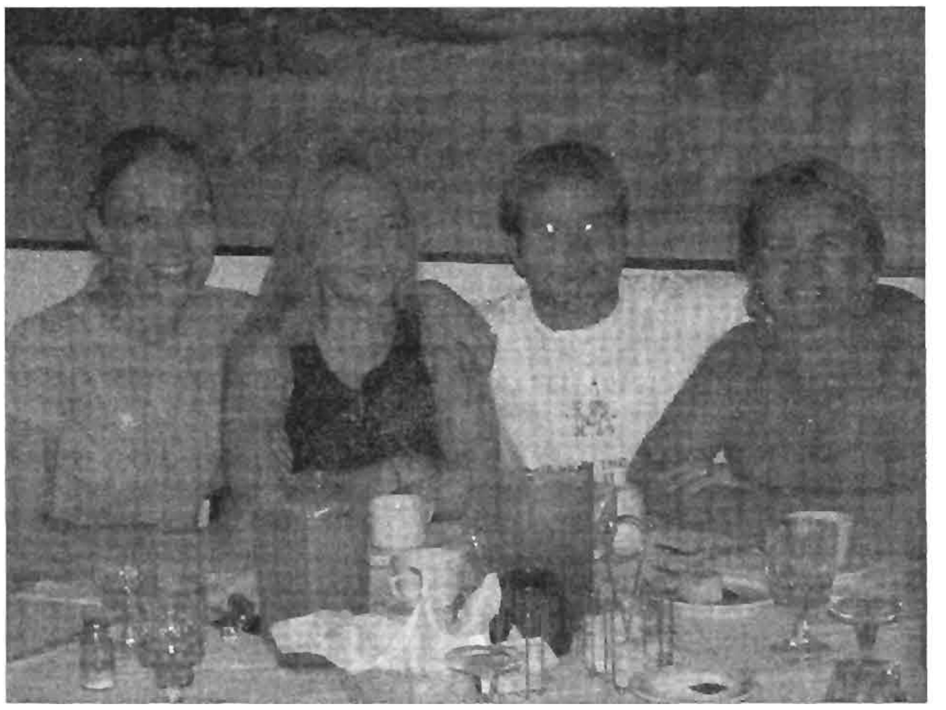
Маленькі учасники табору „Чемного" деклямують перед батьками і гостями.

Козаки готуються до гопака.

Наші гарні дівчатка з дитячого табору.

Виховники дитячого табору (зліва) : Катя Капустенко, Марія Ґусак, Марко Черкас і комендантка табору Оля Черкас

Фото: Олеся Ґуран, Катя Капустенко

Нова експозиція в Українському Національному музеї повертає у 1932 рік

Оголошення з 1933 року

ЧИКАҐО. – Цікава і єдина в Америці експозиція розгорнулася в одній залі музею, а присвячена вона події, що відбулася в Чикаґо в далекому 1933 році. Саме тоді у місті зібралися представники багатьох країн світу на всесвітню виставку „Століття прогресу". На площі, що зайняла 427 акрів землі поміж 12-ою і 39-ою вулицями, вздовж озера, розмістились павільйони різних народів. Серед них був павільйон „Україна". Цікавою є історія побудови цього павільйону, яка водночас відкриває невідому сторінку життя нашої громади. На виставці показано пожовклу листівку, що друкувалася в тодішніх українських газетах, розсилалася поштою українцям. У ній говориться: „Українці Америки, Канади, Бразилії та інших заморських країв! Трапляється велика історична нагода помочи нашим братам вріднім краю!" Після такого звернення йде розповідь про всесвітню виставку, де зокрема підкреслюється: „Всі цивілізовані народи світу беруть участь. Український нарід мусить показати свою національну життєздатність, і це він може осягнути тоді, коли український нарід візьме участь у Всесвітній виставі... Ми хоть народ без власної держави, але американці трактують нас, як державницький народ. ... Це був би непростимий національний гріх перед Рідним Краєм і перед нашим грядущим поколінням, якби ми не взяли участи."

Минає 70 років від часу, коли провідники українства продемонстрували перед світом, що ми (цитую витяг з статті) „культурний нарід і не уступим зі шляху борби, доки не здобудемо самостійну і соборну українську державу." Далі ідуть 17 підписів, серед яких імена д-ра Мирослава Сіменовича, Мартина Барабаша, Степана Куропася та інших.

Листівку із зверненням до українців інших держав з проєктом побудови українського павільйону писали члени чикаґського комітету на чолі з д-ром М. Сіменовичем. Якщо брати до уваги політичну ситуацію в світі, то на той час це був справжній героїзм – відстоювати права відсутньої на карті світу як самостійної держави України. Проти плянів побудови українського павільйону виступив тодішній посол СССР в США Максим Літвінов, який заявив, що місце України відведено в павільйоні „його держави." Виступила і Польща, бо вважала, що у своєму павільйоні має право представити мистецтво та культуру українців, оскільки західні землі були окуповані нею. Проте, на допомогу організаційному комітетові прийшли авторитетні адвокати міста, які посприяли у створенні Української корпорації будівництва павільйону.

На початку 1933 року розпочався збір коштів. Д-р М. Сіменович із своїм фінансовим секретарем Михайлом Белегеєм поїхали до Нью-Йорку, де зустріли підтримку з боку Українського Народного Союзу та інших українських організацій. Секретарем корпорації був Степан Куропась, що розіслав тисячі звернень до окремих громадян. Бюджет будови складав 20 тис. дол. На той час це були великі кошти. Люди надсилали пожертви від 25 центів до 1-2 долярів, і вже в березні 1933 року скарбничка нараховувала 5 тисяч. Ця сума була заплачена будівельній компанії, що розпочала будівництво павільйону за архітектурним проєктом Української технічної школи у Львові. Цей проєкт витримав величезний конкурс і представив світові типову конструкцію українського села західньої України, включаючи церкву і літній театр. Оригінали креслень представлені в експозиції, як також світлини, з яких дивляться на нас такі близькі нам люди. Усміхнені і щасливі – вони закладають перший камінь під будову, яка в цілому коштувала 22,676 дол. 19 центів, а відвідувачами були тисячі людей з цілого світу.

Українці викупили в американської будівельної компанії павільйон після прикрого непорозуміння, доплативши до повної суми 5 тисяч, які були зібрані за одну ніч. Американська компанія, боячись збитків, вирішила скористатись своїм правом здавати в оренду концертну сцену іншим народам. При цьому зупинилися на російській танцювальній групі. Ще тоді це партнерство викликало спротив. Концерт проходив при охороні поліції, і ця подія стала останньою краплею того, що українці стали власниками павільйону. Міська рада Чикаго 14-20 серпня 1933 року проголосила Український тиждень, а 19 серпня – Український день.

Історія ця має своє продовження. Сьогодні українські дні святкують на офіційному рівні штат Ілиной та міська рада Чикаґо також у серпні. Дякуючи активності української громади, Україна має власний будинок у центрі міста, де діє Генеральне консульство України. Кошти на придбання цього будинку пожертвували окремі добродії та меценати, українські фінансові установи.

Якщо ми повернемось у серпень 1933 року, на Всесвітню виставку, то зустрінемось із тими, хто ніс світові світло про українську культуру. Газета „Chicago Daily News" помістила велику статтю відомого мистецького критика С. Бульє про неперевершений талант Олександра Архипенка (1887-1964), відомого українського скульптора. В окремому „Будинку Архипенка" розгорнулася його персональна виставка, де було представлено 44 твори майстра, на його честь відбувся бенкет. На світлині бачимо молодого О. Архипенка на тлі українського павільйону, з його ж автографом.

Наступний будинок був музеєм народних ремесел. Голова Союзу Українок Америки Олена Лотоцька оформила кімнату вишивки. Для цього союзянки закупили на 2,225 дол. виробів в кооперативі народного мистецтва у Львові. Українськими стравами пригощалися відвідувачі павільйону. У 1932 році на півдні Чикаґо жінки створили 36-ий відділ Союзу Українок. За мистецьку програму відповідав відомий хореограф Василь Авраменко. Завдяки його участі було збудовано літній театр при українському павільйоні, де виступали духова оркестра під керівництвом Максима Оленського, відомий український мішаний хор, створений у 1928 році Юрієм Бенецьким, музичний театр Мірошниченка, шкільна оркестра „Harrison High School", що складалася із 95 музикантів під керуванням капітана Івана Барабаша і вигравала козацькі марші.

Понад 400 представників молодечих організацій з Америки і Канади з'їхалися на свій форум. Союз Українок Америки провів свою конвенцію, також відбулася зустріч українських підприємців Америки.

Найбільш масовою була подія 16 серпня 1933 року – вибір „Міс України". Серед 25 красунь найгарнішою вибрана 18-ти річна Марія Любас. Корону української принцеси отримала вона з рук президента світової виставки д-ра Мирослава Сіменовича. 12 тисяч людей вітали українську красуню і летіла над ними мелодія „Боже Великий Єдиний, нам Україну храни". Для дорослих вхід коштував 50 центів, а для дітей – 25 центів, а для тих, хто приходили в вишиванках, вхід був безкоштовний.

Дирекція музею дякує Наталії Мицик за оформлення експозиції і запрошує до Українського Національного музею. Адреса музею: 2249 W. Superior St., Chicago, IL 60612. Тел.: (312) 421-8020, сторінка в Інтернеті: www.ukrntlmuseum.com

Марія Климчак,
редактор радіо
„Українська хвиля"

1932 р. Відкриття Українського павільйону

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Учительський семінар на Союзівці

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – В гостинних Кетскільських горах, на відпочинковій оселі УНСоюзу – Союзівці, відбувся 19-ий учительський семінар, організований Шкільною радою УККА. Перший семінар відбувся тут ще в 1985 році. Учасники семінару прибули з різних околиць: по п'ять з Огайо і Нью-Йорку, два – з Канади, по одному учасникові з Пенсильванії і Конектикату.

Відкрив учительський семінар голова Шкільної ради проф. Євген Федоренко. В половині 80-их років, сказав він, виникла проблема поновлення учительських кадрів. І було вирішено розпочати щорічно учительські семінари, де вчителі українознавчих шкіл можуть поглибити свої знання. Завдяки УНСоюзові за час від 1985 року понад 200 учителів брали участь у них. 10 директорів шкіл є випускниками цих курсів.

В теперішній час більшість учителів є з „четвертої хвилі". Є й нові школи, створені еміґрантами „четвертої хвилі". Але ще не всі сім'ї з „четвертої хвилі" приводять своїх дітей до українознавчих шкіл. І це нас турбує, сказав д-р Є. Федоренко.

В суботу, 2 серпня, учасники семінару відзначили 70-ліття Голодомору в Україні 1932-1933 років. Вранці о. Володимир Письо, парох церкви, відправив Панахиду за душі померлих від голоду, а вчителі принесли великий вінок, сплетений з дубового листя та хвої. Це відбулося перед великим Хрестом, поставленим в пам'ять жертв Голодомору. Опісля учасники прийшли до бібліотеки, де відбулася сесія, присвячена Голодоморові.

Учасники учительського семінару на Союзівці. *Фото: В. Каплун*

Д-р Є. Федоренко виголосив доповідь про найновіші архівні дані, які стосуються Голодомору. Володимир Боднар проілюстрував перебіг Голодомору у своєму монтажі на комп'ютері. Також Ірена Павлів і Наталя Боднар зі своєю донечкою Іреною читали вірші.

Цього року більшість лекторів викладала предмети з найновіших часів. Є. Федоренко читав лекції з курсу літератури 1920-их років („Розстріляне відродження"). Він також мав лекції з української мови. Проф. Микола Француженко з Вашінґтону подав лекції з літератури. Творчість шістдесятників – Ліни Костенко, Івана Драча, Василя Симоненка, Василя Стуса – постала перед слухачами. Проф. Юрій Гаєцький проводив курс з найновішої історії України – від Другої світової війни до 2002 року. Він розкрив, як дійшло до проголошення незалежности України в 1991 р., як організувалася нова Українська держава. Проф. Орест Павлів з Монреалю вів мову про вибрані проблеми зі світу культури. Наталя Боднар подала цікаві лекції з географії.

Учителі ходили до кляси на виклади, писали завдання і готувалися до іспитів. Увечорі був перегляд фільмів, які можна вживати в клясах під час навчального року в школі – „Життя і творчість Т. Шевченка", серія фільмів „Невідома Україна".

Також цього року припадає 50-ліття Шкільної ради і в жовтні 2003 року відбудеться учительська конференція та ювілейний бенкет в готелі „Рамада", в Іст-Гановері, Н. Дж.

Два тижні – з 27 липня до 9 серпня – важливі для учителів та громади. Впродовж них було підготовлено нові кадри, які продовжать працю, що її розпочали в США та Канаді від 1953 року організатори „Рідної школи" і Шкільна рада.

Галина Касіян

Третя Лемківська ватра в США

Василь Гаргай (третій справа) відкриває свято

ЕЛЕНВІЛ, Н. Й. – Свято лемківської культури „Лемківська ватра" відбулося на оселі Спілки Української Молоді 27-29 червня. Уже втретє на американській землі Організація Оборони Лемківщини (ООЛ) зібрала численну українську громаду зі США, Канади, України і Польщі, зацікавлену лемківською культурою, звичаями та історією цієї етнічної групи українців.

Свято розпочалось забавою увечорі, 27 червня, на якій до танцю запрошувала відома оркестра „Галичани". 28 червня, на польовій сцені, біля пам'ятників українським героям, голова організаційного комітету і староста Ватри Василь Гаргай офіційно відкрив свято і привітав численних гостей з ряду громадських організацій і відділів ООЛ. В. Гаргай запросив до запалення ватри членів ООЛ і довголітніх діячів українсько-лемківської громади в Америці. Виконали ритуал Зенон Галькович, Василь Гаргай, Микола Дупляк, Іван Завада, Василь Матлаґа, Іван Сорока і Ярослав Кравчишин. При розпаленні ватри у виконанні зведеної капелі співаків зі США, Канади, України й Польщі пролунали народні пісні „Гори наші Карпати", „Цне мі ся за тобою, мій лемківський краю", „Ой верше мій, верше" та інші. Опісля староста попросив до вітального слова голову Крайової управи ООЛ Зенона Гальковича.

Програму продовжено концертом, котрий провадили Анна Преґнер - лемкиня з Польщі і Степан Герилів - лемко з України. У концерті взяли участь тріо „Черемшина" з Монреалю й „Метелиця" з Торонто, Канада, гурт „Галичани", тріо бандуристок з Трентону, танцювальні групи з Картерету і Пасейку, гумористи Іван Ґресь і Петро Вислоцький. Окрасою свята були виступи дітей – дуетів сестер Ліди і Тамари Орос та молодих сестер Павлишин, а також Адріани Туз.

Особливого присмаку фестивалеві додало традиційне печення поросят. Хто волів іншої української страви, не забракло й вареників, голубців, ковбаси з капустою та гарячого борщу.

Василь Гаргай запросив присутніх продовжити вечір забавою. До ранку учасники свята танцювали на площі при звуках оркестри з Йонкерсу „На здоров'я", а в залі – оркестри „Галичани".

Цього року „Лемківська ватра" збіглася з 56-ою річницею Акції „Вісла", коли в 1947 році 150-тисячна частина українського народу була депортована зі своїх історичних та етнічних земель на північно-західні землі Польщі.

З ініціятиви КУ ООЛ та при співпраці з КУ СУМ в пам'ять жертв Акції „Вісла" вирішено побудувати каплицю ім. Св. Архистратига Михаїла на Оселі СУМ. Цій річниці була присвячена програма 29 червня, що розпочалась Службою Божою, яку відправив о. митрат Іван Терлецький. Члени осередків СУМ і члени відділів ООЛ з прапорами взяли у ній участь. Відбулося посвячення землі під будову каплиці-пам'ятника в пам'ять жертв Акції „Вісла". Посвячення землі виконав о. Іван Терлецький. Промовляли Зенон Галькович, голова будівельного комітету каплиці Стефан Журавський, голова КУ СУМ Богдан Гаргай.

Після посвячення землі під будову каплиці недільна програма була продовжена на футбольному полі, де під проводом Марка Гованського, команда спортивного клюбу „Крилаті" з Йонкерсу, Н.Й., і команда „Ватра" з Лонґ Айленду змагались у чемпіонаті „Лемківської ватри". Перемогли „Крилаті".

Відтак на польовій сцені, біля пам'ятників українським героям, присутні заслухали доповідь маґістра Євгена Ладна з Канади про минувшину, сучасні проблеми й перспективи світового лемківства.

О 5-ій годині вечора „Лемківську ватру" було закрито. Четверта „Лемківська ватра" запляновaна на 26-28 червня 2004 року.

Стефан Гованський

Запалення ватри

Тріо „Метелиця" з Торонто

Представники СУМ і ООЛ на посвяченні землі під будову каплиці

Завершується будова Українського музею

НЬЮ-ЙОРК. – В останні дні липня члени управи Українського музею на чолі з головою Олею Гнатейко оглянули будову музею разом з архітектом Юрієм Савицьким і відповідальним за будову Миколою Андреадісом, які пояснювали внутрішне розташування, механічну систему, давали вичерпні відповіді на поставлені питання.

Музейна структура унікально вписується у будови метрополітального Нью-Йорку на шостій вулиці поруч школи і церкви св. Юра та інших українських установ. Це ще одне винятково значення досягнення української діяспори перед такими, як пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні, Катедра українознавства при Гарвардському університеті, Катедра української історії при Колюмбійському університеті в Нью-Йорку.

Хоч проєкт будови Українського музею в Нью-Йорку є загально українським досягненням, але в його реалізації відіграло і відіграє вирішальну ролю організоване українське жіноцтво. Без кмітливости, наполегливости і безперебійної праці жіночих організацій не можна уявити собі здійснення цього монументального проєкту, який ставить українську діяспору на вищий щабель культури.

Управа думала, плянувала, як знаходити щедрих жертводавців і їх знаходила, але маємо випадки, що щедрі жертводавці самі знаходили Український музей і жертвували немалі суми грошей. Подружжя Шклярів пожертвували 3.5 мільйона долярів, Дирекція Федеральної кредитової кооперативи у Нью-Йорку теж дала пів мільйона долярів. Це свідчить, що Український музей знаходить велике зрозуміння і підтримку української громади.

Український музей у Нью-Йорку говорить про минуле України, його народ, його культурні наукові й політичні надбання сучасним і завтрашнім численним відвідувачам чи туристам, а він збереже сліди нашого буття поза межами нашої Батьківщини.

Управа музею особливо радіє, що успішно завершується будова музею. О. Гнатейко висловила думку, що є гроші тільки на закінчення будови, але треба думати про його облаштування і утримання. Про це слід донести до свідомости нашого громадянства. Треба думати і робити все можливе, щоб Українському музею в Нью-Йорку забезпечити довге життя. Управа музею вірить, що українська громада здійснить це завдання.

Микола Галів

Вечір на честь 125-річчя Григорія Ващенка

МЮНХЕН. – 8 липня викладачі та студенти Українського Вільного університету (УВУ) вшанували пам'ять видатного українського педагога та психолога Григорія Ващенка (1878-1967), творця національної педагогічної ситеми, прозаїка і публіциста, довголітнього професора УВУ та ректора Української Богословської Академії – з нагоди 125-ліття від дня його народження. Ентузіясти Всеукраїнського педагогічного товариства імені Ващенка, яким керує професор Анатолій Погрібний, докладають багато зусиль для того, щоб зробити творчий доробок відомого освітянина якомога доступнішим для світової та української педагогічної громадськости. Видано вже 5 томів спадщини педагога, до чого долучилися й професори УВУ. На мюнхенському кладовищі „Waldfriedhof", де похований Григорій Ващенко, було відправлено Панахиду. В урочистостях взяли участь православні і греко-католицькі священики – оо. Євген Небесняк, Ігор Ковальчук, професори і студенти УВУ, українська громада Мюнхену.

Того ж дня у головній викладовій залі УВУ відбувся вечір пам'яті Григорія Ващенка, який відкрив ректор УВУ Леонід Рудницький. З доповіддю про Григорія Ващенка виступив голова Всеукраїнського педагогічного товариства імені Г. Ващенка Анатолій Погрібний, а Адвентина Животенко-Піанков та Володимир Леник доповнили доповідь змістовними спогадами.

Григорій Ващенко прожив непросте життя і мав сміливість протистояти просталінському педагогові Антонові Макаренкові, послідовно відстоював український національний виховний ідеал.

Наталія Агаркова

На фото зліва: Володимир Леник, Адвентина Животенко-Піанков, Анатолій Погрібний. Світлив д-р Мирослав Фіцак

УПРАВА

УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У США

висловлює щиру подяку всім доброчинцям – членам та друзям, які надіслали пожертви, утривалили пам'ять друзів та рідних, що відійшли, створили іменні фонди, і тим уможливили наукову та видавничу працю Академії.

Поданий нижче список включає суми, отримані

від 15 липня 2002 р. до 15 липня 2003 р.

ІМЕННІ ФОНДИ:

Фонд КАТЕРИНИ ЗДОРИК-ТРУХЛОЇ:
5,000 дол. син Юрій Трухлий.

Фонд ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА:
15,860.00 дол. Теодор КОСТЮК;
1,000.00 Друзі;
200.00 Осип Данко.

ФОНДИ У СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ:

У світлу пам'ять ВАСИЛЯ БАРКИ:
1,000.00 дол. Мар'ян КОЦЬ;
50.00 Юрій КОСТІВ, Петро ОДАРЧЕНКО.

У світлу пам'ять НАТАЛІЇ ВЕТУХОВОЇ:
100.00 дол. Інна ДЗЕРОВИЧ.

У світлу пам'ять ОЛЕГА ВЕНГРИНОВИЧА:
100.00 дол. мати Стефанія ЧОРНИЙ.

У світлу пам'ять ДМИТРА ГОРБАЯ:
50.00 дол. дружина Марія ГОРБАЙ.

У світлу пам'ять ЯКОВА ГУРСЬКОГО:
100.00 дол. дружина Валентина ГУРСЬКА.

У світлу пам'ять ОЛЬГИ ГУРСЬКОЇ:
100.00 дол. чоловік Петро ГУРСЬКИЙ.

У світлу пам'ять ОЛЬГИ ДЕНИСЕНКО:
50.00 дол. Діма КОМІЛЕВСЬКА.

У світлу пам'ять ГАЛИНИ ЄФРЕМОВОЇ:
20.00 дол. Рута ГАЛІБЕЙ.

У світлу пам'ять НАТАЛІЇ ЗІТЦЕЛЬСБЕРҐЕР:
100.00 дол. чоловік Отто ЗІТЦЕЛЬСБЕРГЕР.

У світлу пам'ять ГРИГОРІЯ КОСТЮКА:
1,000.00 дол. Мар'ян КОЦЬ.
по 250.00 Ада КУЛИК, Валентина ЛІМОНЧЕНКО;
по 200.00 Ольга БІЛИК, Петро ДОБРЯНСЬКИЙ, Олександра та Євген СТАХІВ;
по 100.00 Ярослав БІГУН, Ольга та ТАРАС ГУНЧАК, Альберт КІПА, Ольга та Петро МАТУЛА, Ніна НАЛИВАЙКО, Петро ОДАРЧЕНКО, Лариса ОНИШКЕВИЧ, Надія СВІТЛИЧНА та ПАВЛО СТОКОТЕЛЬНИЙ, Марта ТАРНАВСЬКА, Адя та Орест ФЕДАШ;
по 50.00 Петро ГУРСЬКИЙ, Ганна ЗАКРЕВСЬКА, Орест СЛУПЧИНСЬКИЙ, Аіда та Євген ФЕДОРЕНКО, Марія та Іван ФІЗЕР;
по 25.00 Віктор АНДРЕ, Ольга ПАЛИДОВИЧ;
по 20.00 Олена та Олег КОЛОДІЙ, Микола КРИВОРУС, В. НЕСЕНЮК, Наталія ПАЗУНЯК, Василь РОМАНОВСЬКИЙ.

У світлу пам'ять ВАСИЛЯ ОМЕЛЬЧЕНКА:
100.00 дол. дружина Олена ОМЕЛЬЧЕНКО.

У світлу пам'ять БОГДАНА СЕЛЕЦЬКОГО:
100.00 дол. сестра Марина ЗЕЛЕНСЬКА.

У світлу пам'ять ДАНИЛА ГУСАР-СТРУКА:
50.00 дол. мати Дарія ГУСАР.

У світлу пам'ять ОЛЕКСАНДРА ТИМОШЕНКА:
50.00 дол. дружина Ірена ТИМОШЕНКО.

ЗАПОВІТИ:
60,958.00 дол. спадщина Марії КРОТЮК;
5,000.00 М. ПИРСЬКИЙ (прихід з будинку).

ДОБРОЧИНЦІ:
1,100.00 дол. Володимир ПИЛИШЕНКО;
по 1,000.00 Law and Order TV;
1,000.00 Леонід ЛИМАН;
по 500.00 САМОПОМІЧ (Кредитівка) в Йонкерсі, Катерина та Святослав ПЕТРІВ;
300.00 Ярослав БІГУН;
по 250.00 Ольга та Василь БАЛАБАН, Орися та Богдан ГЕРМАК, Ада КУЛИК, Люба та Мирослав ПРОКОПИ, Роман ШПОРЛЮК;
по 200.00 Ніна ГОГІН, Мирослава ЗУБАЛЬ, Іван КАРК, Осип МАРТИНЮК, Михайло МІЩЕНКО, Микола ФРАНЦУЖЕНКО;
по 150.00 Надія ДЮК, Лев РУДНИЦЬКИЙ, Олесь СМОЛЯНСЬКИЙ, Євген СТАХІВ;
по 125.00 Рената ГОЛОД-ТРЕТЯК;
по 100.00 Роман АНДРУШКІВ, Анна та Роман БАЙЛАК, Олекса БІЛАНЮК, Дарія та Ігор ВИТВИЦЬКІ, Ярослава ГІРНА, Анастасія ГРИБОВИЧ, Ігор ГУРИН, Тамара та Едвард ГОМЕР, Маріанна ЗАДОЯНА, Люба та Іван ЗАКОВОРОТНІ, Ольга КЕКІШ, Євгенія та Мирослав КОВАЛЬСЬКІ, Оксана КОЛЕСНИЧЕНКО, Михайло КОРГУН, Іван КОРОПЕЦЬКИЙ, Таїсія та Михайло КОРЧИНСЬКІ, Теодор КОСТЮК, КРЕДИТІВКА в Нюарку, Валентина КУЗМИЧ, Лариса та Володимир ЛИСНЯКИ, Владика Василь ЛОСТЕН, Владика Всеволод МАЙДАНСЬКИЙ, Ким та Роман НОМИЧІ, Петро ОДАРЧЕНКО, Наталія та Іван ОЛЕКСИН, Володимир ПЕТРИШИН, Анна ПРОЦИК, Іван РЕШЕТАР, Роман САВИЦЬКИЙ, Марта ТАРНАВСЬКА, Петро ОДАРЧЕНКО (на відзначення свого 99-ліття);
по 75.00 Орест НЕБЕЖ, Юрій ТЕМНИЦЬКИЙ;
по 60.00 Олег ВОЛЯНСЬКИЙ, Олена НЕСІНА, Ірвін РАДЕЦЬКИЙ;
по 50.00 Оксана АШЕР, Роман БАЛТАРОВИЧ, Омелян БЕЙ, Ярослав БІЛІНСЬКИЙ, Тетяна БУТОВИЧ, Володимир ВОЛОВОДЮК, Микола ГАЛІВ, Патриція ГЕРЛІГИ, Антоніна та Леонід ГУСАКИ, Наталія та Іван ДАНИЛЕНКИ, Надія ЄФІМОВА, Ніна ІЛЬНИЦЬКА, Марія та Ярослав КІЦЮК, Наталія КОВАЛЬ, Анізія та Ігор КОЗАКИ, Наталія КОНОНЕНКО, Петро КОТЛЯР, о. Олег КРАВЧЕНКО, Лев та Ірена КУШНІР, Мирослав ЛАБУНЬКА, Євген ЛЕМЦЬО, Богдан МАРКІВ, Ігор МАСНИК, Йосип МОРОЗ, Василь НАКОНЕЧНИЙ, Степан НИЧАЙ, Лариса ОНИШКЕВИЧ, Ярослава та Ярослав ПАНЧУКИ, Євген ПАРАНЮК, Ярослав ПЕЛЕНСЬКИЙ, Валентина ПРЕСКО, Валеріян РЕВУЦЬКИЙ, Катерина РОСАНДІЧ, Галина СВЄЧКОВСЬКА, Святослав ТРОХИМЕНКО, Роман ФЕРЕНЦЕВИЧ, Алла та Юрій ЧЕРНИ, Христина ШЕПЕЛЯВА, Данило ЯЦЕНКО;
по 40.00 Володимир ЖИЛА, Анатоль КАМІНСЬКИЙ, Марта РУДИК, Іван ФІЗЕР, Дмитро ШТОГРИН;
35.00 Джері МІХАЙЧУК;
по 30.00 Тамара ГОРДИНСЬКА, Ірена та Остап ЗИНЮК, Анна МИЧКОВСЬКА, Леонід ПІДСТРИГАЧ, Олександра СЕЛЕПИНА, Данило ТОМАШУК;
по 25.00 Андрій АНДРЕЮК, Марія АНДРУСЯК, Людмила БОЙКО, Олександра БРИНЬОВСЬКА, Марія та Федір ГАЙОВІ, Петро ГРИЦАК, Василь ГУСАКОВСЬКИЙ, Ярослав ГЕЛЕТА, Міра ДАРКУА, Олександер ДІБЕРТ, Ярослав ДУЖИЙ, М. ЗЄЛИК, Олександер та Зіна ІЛЮКИ, Ірена ІЛЬНИЦЬКА, Ярослав КАЧАЙ, Ярослав КОЛОДІЙ, Надія та Микола ЛАВРІН, Марія та Петро ЛЕШЧИШИНИ, Йоганна та Орест ЛИСИНЕЦЬКІ, Юрій ЛУЦИШИН, Михаїл ЛЮТЕР, Михайло МАРТИНЕНКО, Петро МИМА, Олена та Іван ПАВЛЕНКИ, Олена ПАВЛОВСЬКА, Євген СТЕЦЬКІВ, Ольга та Ярослав ЧИПАКИ, Люба та Олекса ШЕВЧЕНКИ;
по 20.00 Володимир БЕЗСОНІВ, Монна та Йосип ВОЙТОВИЧІ, Володимир ГРИЦИН, Людмила КЕЙ, Микола КРИВОРУК, М. КРИЖАНОВСЬКИЙ, Ірина ОВДІЙ, Павло ПАНЬКІВ, Марія СІМОНІНА, Іванна та Михайло ЯЦУХИ;
по 15.00 Мирослава ПАВЛИШИН, Олена РОББІНС;
по 10.00 Ольга та Павло БРЕСЛАВЕЦЬ, Гліб ГАЮК, Грант ДАВСОН, Таїсія та Ігор ЛЕСИКИ, Іван ЧЕРЕШНЯ.

ЦІЛЬОВІ ПОЖЕРТВИ (адміністративні, транспортні та господарські витрати):
25,533.00 дол. ZORYA, Inc.;
3,000.00 Олекса БІЛАНЮК;
1,800.00 у світлу пам'ять батька Григорія КОСТЮКА – Теодор КОСТЮК;
950.00 Любомир ВИНАР;
700.00 Євген ФЕДОРЕНКО;
450.00 Ася ГУМЕЦЬКА;
250.00 Теодор БОДНАР.

Будемо вдячні за підтримку нашої праці в майбутньому.

Пожертви просимо надсилати на адресу:

THE UKRAINIAN ACADEMY
of ARTS and SCIENCES in the U.S. INC.
206 West 100th Street
New York, NY 10025-5018

Вісті Фундації імені Івана Багряного

Серпень 2003 р., ч. 36

Що потрібно Україні, щоб стати членом Европейського союзу?

Для вступу України до Европейського союзу потрібно виконати такі умови: досягнути европейського рівня розвитку демократії та громадянського суспільства, рівня технології та продуктивности, добробуту та стандарту життя мешканців України.

На двадцять другій конференції з української проблематики в Ілинойському університеті, що відбулася у кінці червня ц. р. в Урбана-Шампейн, брав участь впливовий член комісії з питань підприємництва д-р Ганс Юрґен Дос з Німеччини. Ось деякі його думки щодо Укрaни та Европейського Союзу: „Якщо Україна все ще буде прагнути стати членом Европейського союзу, то реалізація цього прагнення буде залежати в першу чергу від її поступу та власних зусиль. Згідно з результатами опитувань, ідея інтеґрації України до Европейського союзу користується великою популярністю в Україні. Але урядових декларацій для цього не досить. Україні необхідна сильна підтримка для досягнення цієї мети. Ось три чинники, без яких суспільство не зможе пришвидшити інтеґрацію до ЕС:

1) громадська думка,
2) малі та середні підприємства,
3) приватні організації.

В Україні жоден з цих чинників не творить належного впливу на політичну думку.

Після вступу в силу договору про партнерство (1998), діялог між Україною та Европейським союзом залишався на рівні голих декларацій, що викликало розчарування в обидвох сторін. Як би там не було, необхідними кроками для успішної реалізації цього договору повинні бути: стабільні ціни, консолідація бюджету, урядові субсидії, людська гідність, верховенство права, рівні можливості, солідарність, індивідуальна відповідальність, демократія та мир, ринкова економіка та, що найважливіше, свобода преси.

Европейський союз повинен розуміти, що Україна потребує підтримки на цьому довгому та складному шляху до членства в Европейському союзі. Послідовно повинні демонтуватися залишки плянового господарства. Для цього держава повинна

– приватизувати державні підприємства.

– відмовитися від власних інструментів економічної контролі.

– подавати ринкові імпульси для розвитку.

– допомагати малим та середнім підприємствам шляхом створення добрих передумов для їх розвитку для покращення стану зайнятости та економічного процвітання. Цього вимагають ліберальна правова система, вільна економічна система та демократична система управління.

Завдання українських політиків, громадян та особливо засобів масової інформації полягає у роз'ясненні того, що без самовідданої праці та проведення податкової реформи неможливий успішний розвиток національного господарства. Держава повинна ґарантувати особисту та політичну свободу, самовизначення та особисту відповідальність.

Не всі ці умови змогли бути запевнені. Українські журналісти піддаються тискові з офіційного боку і не можуть подавати об'єктивну інформацію. Не відбулося жодної зустрічі між европейськими організаціями та українським урядом без обговорення свободи преси та незалежности українських засобів масової інформації.

ЕС зацікавлений у покращенні ситуації в Україні. Це стабілізує верховенство права, демократію, плюралізм та ринкову економіку в країні. Україна і надалі повинна особливу увагу приділяти розвиткові добрих взаємин з Росією. Не може бути заперечена спільна сімдесятирічна історія Радянського Союзу. Обидві держави залежать одна від іншої. Наприклад, достава енергії з Росії є життєво необхідною для України, в той самий час, коли Росія використовує українську територію як транзит для свого природного газу на Захід.

Все ще існують ментальні відмінності між Росією та Україною:

– українці не забувають про чуже панування, яке часто забороняло їм розмовляти та писати рідною мовою,

– стосунки з Росією часто піддавалися тиску через енерґетичну політику та ситуацію у Причорномор'ї та в Криму,

– Росія, як „старший брат" на східньому кордоні, все ще визначає українську внутрішню політику.

Таким чином, Україна повинна поєднувати свою прозахідню орієнтацію з нормалізацією стосунків з її могутнім сусідом Росією та повинна підтримувати з нею рівноправні інтелектуальні та політичні взаємини.

ЕС має також природне зацікавлення у стабілізації та майбутньому покращенні власних стосунків з Росією. Всі ці причини потребують особливої уваги. Потенційне членство України в ЕС проголошує не тільки сама Україна, але й Европейський союз. Площа України, що складає 600,000 квадратних кілометрів, є більшою, ніж площа Франції, Великобританії чи Італії, і це не беручи до уваги мільйонів українців, що проживають за межами батьківщини. Свобода пересування та міжлюдські контакти повинні зблизити Україну до Европи.

Нашим баченням майбутнього є те, що східній кордон України стане кордоном Европейського союзу. І на це є добрі причини: Україна є християнським Сходом, вона є часткою европейської історії – як в її добрих, так і поганих хвилинах, – наші фундаментальні цінності базуються на християнських засадах. Українці є европейцями, як і ми, німці, французи чи поляки. Ми належимо один до одного".

Скільки релігій в Україні?

Голова державного комітету України в справах релігії Віктор Бондаренко стверджує, що в Україні зареєстровано 103 християнські організації. Практикуючих віруючих, що ходять постійно до церкви, сповідаються і причащаються, є трохи більше, як 12 мільйонів. Найбільше парафій та парафіян має так звана „Українська" Православна Церква Московського патріярхату, а далі йдуть УПЦ Київського патріярхату, Українська Греко-Католицька Церква, УАПЦ та інші. В Україні є такі релігії: православні, греко-католики, римо-католики, протестанти (лютерани, реформати, євангельські християни-баптисти, п'ятдесятники та церква Повного Євангелія). До сект належать Бостонська церква Христа, Новоапостольська церква, мормони, свідки Єгови, Рух нового століття, Школа християнської єдности, Міжнародний шлях, Месія божественного світла, Християнська наука (Крисчен саєнс), Церква єднання, вісаріонівці, саєнтологи та Біле братство. В Україні понад півсотні громад Рідної Української Національної Віри (РУНВіра). Є також мусульмани і юдеї.

Дякуємо!

Надіслали пожертви до Фундації такі особи: 420 дол. – **Іван Головацький** (з них 200 дол., для журналу „Джерела", що виходить в Луцьку); по 100 дол. – **Олексій Коновал** та **Олександер Полець**; 50 дол. – **Розалія Бойко** в пам'ять своїх батьків, матері Акулини в 40-ву річницю, батька Федора – в 26-ту річницю і їхнього сина Андрія Калайди в першу річницю відходу; 20 дол. – **Ніна Косовська**; по 10 дол. – **Лідія Отрошко, Олександер Панченко та Роман Ричок**.

Фундація щиро дякує всім жертводавцям й просить і надалі підтримувати Фундацію своїми пожертвами, щоб вона могла допомагати Україні стати на українські ноги. Пожертви на Фундацію звільнені від федерального податку США.

Бажаємо швидкого одужання!

Голова Фундації ім. Ів. Багряного Олександер Скоп останній час тяжко хворий. Управа та члени Фундації та друзі бажають йому скорого одужання та довгих років життя!

Поезії з пошти Фундації

Володимир Квітневий

Я вірю

Я вірю у розквіт
моєї землі,
у щастя твоє, Україно!
Минуться незгоди. Забудем жалі.
На краще відбудуться зміни.

Загояться рани
мої і твої.
Весняно розквітне країна.
Я вірю у розквіт моєї землі,
у щастя твоє, Україно.

Про тебе почують
народи усі.
Про славне твоє воскресіння.
Я вірю у розквіт моєї землі,
у щастя твоє, Україно.

Ти сонцем засяєш
в Дністрі і Дніпрі.
Прийматимеш друзів уклінно.
Я вірю у щастя моєї землі,
у силу твою, Україно!

Олесь Лупій

Ми пробачили всім ворогам
Найстрашніше –
знущання над нами,
Ми забули про помсту катам,
Ми забули про суд над катами.

Дозволяємо злим ворогам
Кепкувати із рідної мови.
В нас плюють, ми зчиняємо гам
І ведемо якісь перемови.

Хто ми є після того? Хто ми?
Чи в серцях вже немає відваги?
Ми – раби Воркути, Колими –
Недостойні у світі поваги?

Хто ми є, українці? Хто ми?
Крізь віки йшли голодні і босі.
Якщо хочемо бути людьми,
То не будьмо такі безголосі.

Чи немає сміливця сказать,
Щоб почула уся Україна,
Так по-лицарськи грізно:
– Назад!
Упадіть, вороги, на коліна!

Олександер Степаненко

Рік Росії в Україні

– Чи ви чули, люди добрі, –
Каже наш сусід Панас, –
Рік Росії в Україні
Наближається до нас!
Що це – напад амнезії?
Чи не в курсі чоловік?!
Той російський рік триває
В нас уже четвертий вік!
Та коли ж державці наші
В український глянуть бік?
України в Україні
Проголосять хоча б рік?!

м. Деркачі
Харківської обл.

Дописи і листи до сторінки Фундації імені І. Багряного просимо слати на адресу:
Bahriany Foundation, 811 S. Roosevelt Ave., Arlington Heights, IL 60005 USA

На Фльориді відзначили 17-ту річницю Чорнобиля

Організатори відзначення (сидять) Оксана П'ясецька, Дана Максимович-Васкевич, К. Годівська; стоять д-р Ірина Дзюбинська, д-р Роберт Ліблер, д-р Зенон Матківський, Роман Балабан, о. Іван Чировський, Ірина Забитко, о. В. Полярний.

ФОРТ ЛАВДЕРДЕЙЛ, Фльорида. – 8 червня у приміщенні готелю „Sheraton" українська громада південної Фльориди відзначила 17-ту річницю Чорнобильської катастрофи. Не традиційно розпочався цей день. Отець Іван Чировський, для зручности парафіян, відправив Службу Божу також в приміщенні готелю, поблагословивши присутніх на добрий почин, що відбувся в цей день.

Перед початком програми присутні мали можливість ознайомитися з матеріялами, отриманими з Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля, які представили перелік досягнень Фонду; демографічні дані про стан народжуваности і смертности в Україні; забезпечення лікуванням хворих дітей та інше.

Програма розпочалася молитвою „Отче Наш" (диригент хору Дана Максимович-Васкевич). Ведуча церемонії Оксана П'ясецька доручила Анні Максимович запалити свічку в пам'ять жертв Чорнобиля, хвилинкою мовчання присутні вшанували їх пам'ять.

Також були представлені почесні гості, які виступили з короткими повідомленнями. Д-р Роберт Ліблер, дентист, повернувшись нещодавно з України, розповів про працю в Києві – допомогу хворим дітям. Карл Бек, керівник Корпусу Миру в Україні, розповів про велику групу добровольців, понад 250 осіб, котрі викладають англійську мову і навчають приватного бізнесу в Україні.

Д-р Зенон Матківський, голова і співзасновник Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля розповів про досягнення Фонду, акцентуючи особливу увагу на важливості створення діягностичної лябораторії для обстеження дітей з гематологічними захворюваннями у Львові.

Завдяки праці Фонду ДДЧ врятовано життя сотням осіб, знижено рівень дитячої смертности в певних лікарнях до 50–90 відс.

Письменниця Ірина Забитко прочитала фрагменти зі своєї книжки про Чорнобиль, цитуючи уривки із Святого Письма: „І впала з неба зоря ім'я Полин (Чорнобиль) і багато людей померло від вод, бо погіркли". Характеризуючи маштабність трагедії, письменниця закликала, що кожен з нас повинен зробити все можливе, щоб допомогти живим потерпілим, поділити з ними їхню біду.

Координаційний комітет організацій південної Фльориди – Катерина Годівська, Богдан Криса, Ірина Дзюбинська, Роман Балабан, особливо Оксана П'ясецька, Дана Васькевич-Максимович і Керен Віли-Максимович доклали багато зусиль для відзначення цієї сумної дати, залучили представників американських організацій, включно з представниками преси, мистців. Велика стаття про імпрезу появилася в реґіональній газеті „Савт Фльорида Сан-Таймс".

Діяла льотерія, для якої українські авіялінії „Аеросвіт" подарували два квитки з Нью-Йорку до Києва, мистець Ігор Кореташ – картину, та інші. Церемонія закінчилася Молебнем за Україну. Отці Іван Чировський та В. Полярний молилися за український нарід, разом з хором католицької церкви та присутніми.

На відзначення цієї дати прибули з Норт-Порту голова 56 Відділу СУА Христина Лазор, Микола і Лідія Белендюк, Марія і Мирон Наваринські, які щедро долучилися до списку жертводавців.

Д-р Ірина Дзюбинська

50-ліття „Рідної школи"

НЬЮ-ЙОРК. – Багато американців українського походження ходили до суботньої школи або знають когось, хто ходив до неї. Вони брали участь в танцювальних фестивалях, літніх таборах Пласту чи СУМу, мали цікаві літні вакації. Вони вміють розмовляти зі своїм дідом та бабусею рідною мовою та їздять в Україну до рідні.

Всі ці школи належать до Шкільної ради при УККА або „Рідної Школи", яка координує програми, доставляє підручники та вишколює учителів вже 50 років.

Мережа шкіл розтягається з Бостону аж до Кенту, штат Вашінґтон. Наука починається з садочка та триває аж до 12 кляси. Опісля – кінцеві іспити (матура) та офіційне прощання на бенкеті. В школах учать мови, літератури, історії, географії та культури. Також є релігія і спів. Деякі школи мають повну програму – 12 років, деякі – тільки 11 років. Є й неповні школи – восьмирічні.

Таких шкіл в 2003 році діє 35. В них вчиться 2,600 учнів та є близько 400 учителів. Колись, на початку діяльности Шкільної ради, учителів було 60 і понад 6,000 учнів. За 50 років понад 30,000 українців ходили до шкіл та понад 8,000 їх закінчило. Багато з них працюють на відповідальних посадах в США та Україні.

Шкільна рада почала свою діяльність в 1953 році, коли представники 12-ти шкіл вирішили зформувати централю. Проф. Едвард Жарський був першим головою у 1953–54 роках. Тоді Раду очолювали д-р Володимир Калина (1954–61), знову Е. Жарський (1961–77), проф. Роман Дражньовський (1977–83) та д-р Євген Федоренко від 1983 до нинішнього дня.

Система Шкільної ради за час, що минув, зазнала змін. Старші вчителі відійшли, з'явилися „нова хвиля" еміґрації зі своїми проблемами та бажаннями. Ці проблеми вирішувалися на річних реґіональних та крайових конференціях (в Рочестері – червень 2001, Клівленді – червень 2002).

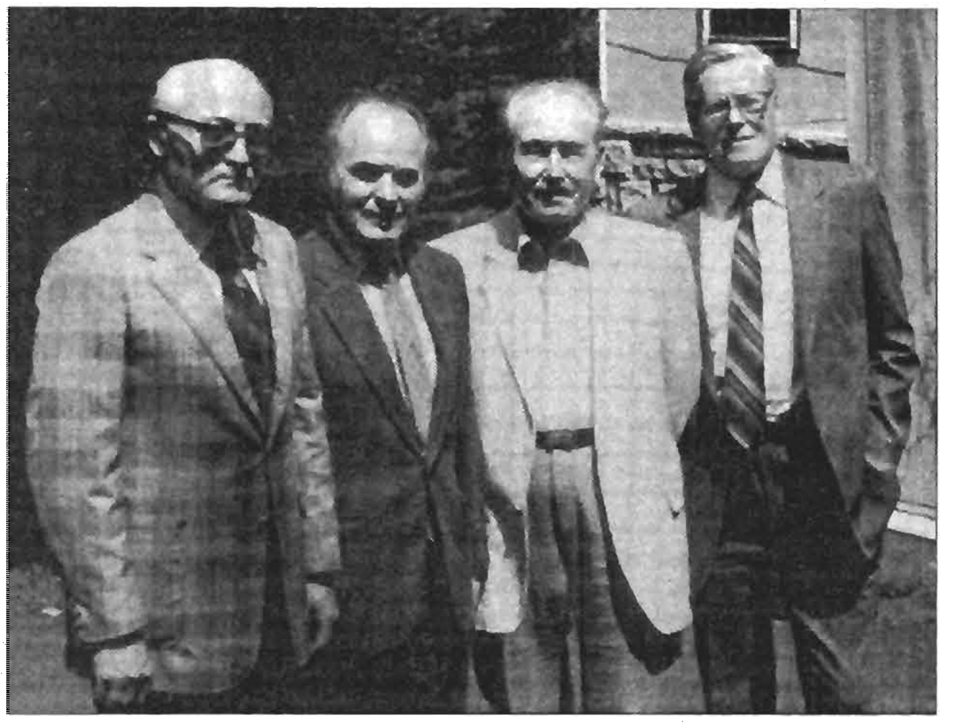
Пропонуються нові способи навчання з уживанням комп'ютера, кінострічки, проєктування на екран. Молодих учителів запрошують до кляс як помічників, посилають на учительський семінар, який провадиться на Союзівці щоліта від 1985 року. На учительському семінарі побували вже кілька сотень учителів та директорів.

Нові підручники друкуються з новітньої історії, географії, української літератури XX ст. та культури. Студентів заохочують брати участь в листуванні з дітьми в Україні, святкуваннях річниць Голодомору в Україні, концертах та Шевченківських днів чи „Ялинки".

Журнал „Рідна школа" виходить тричі в рік і поміщує матеріяли з України про шкільництво, статті на педагогічні, історичні чи культурні теми, які допомагають учителям в їх лекціях, хроніку подій в різних школах.

У 2003 році Шкільна рада святкуватиме 50-ліття свого існування. 25 жовтня 2003 року в готелі „Рамада" в Іст Гановері, Н. Дж, відбудеться урочистий бенкет на вшанування 50-ліття Шкільної ради та учителів, котрі працювали в цій системі. Також буде видано ювілейну книгу, в якій будуть поміщені інформації про всі школи, що існували в цій системі. Просимо інституції та усіх людей доброї волі замовити в книзі оголошення чи привіт з цієї нагоди. За інформацією просимо звертатися до Шкільної ради: P. O. Box 391, Cooper Station, New York, NY 10276–0391. Тел.: (212) 477-1200, факс: (212) 777-7201.

Юрій Гаєцький

1986 р. Викладачі вчительського семінару на Союзівці (зліва): Богдан Качмарик, Євген Федоренко, Едвард Жарський, Павло Маляр.

2001 р. Голова Шкільної ради д-р Євген Федоренко приймає хліб-сіль від учнів української школи.

Археолог розповів про Батурин

ДІТРОЙТ, Мишиґен. – Окружна Управа Союзу Українок Америки й Український Народний архів та музей влаштували 13 червня у приміщенні Українського культурного центру зустріч з відомим українським археологом д-ром Володимиром Мезенцевим. Він прочитав доповідь про історично важливі висліди праці батуринської археологічної експедиції, доповнюючи розповідь прозірками і відеофільмом на цю тему.

Імпрезу відкрила Світлана Кордуба. Лідія Казевич, голова Окружної управи СУА, представила археолога д-ра Уляну Климишин, яка подала короткий життєпис доповідача.

Д-р Володимир І. Мезенцев – спеціяліст з історії, археології та мистецтва середньовічної і модерної України та Візантії. Досліджував археологію й історію міст Чернігівського князівства. Закінчив пост-докторські студії в Українському Науковому Інституті при Гарвардському університеті (1984–87). Брав участь у розкопках археологічних та архітектурних пам'яток на Україні, в Норвегії, Греції, Туреччині та Болгарії. Тепер він – професор-гість (Visiting Professor) у славістичному відділі Торонтського університету.

У 2001-2002 роках українські й канадські археологи відновили розкопки у Батурині (столиці козацької гетьманської держави у 1669–1708 і 1750-64 роках), розпочаті в 1995-97 роках. Спонзорами експедиції є Канадський Інститут Українських Студій при Альбертському університеті й Наукове Товариство ім. Шевченка в США. Допомагають приблизно 70 науковців і студентів Чернігівського університету, під проводом д-ра Володимира Коваленка.

Д-р Мезенцев багато цікавого розповів про козацьке бароко, архітектуру тих часів; показав плян Батурина, де і як були розміщені церкви, урядові й мешкальні будинки, фортифікації столиці; говорив про взаємини між Україною і Москвою, Україною і Швецією.

На закінчення імпрези д-р Микола Григорчук, голова Українського музею, подякував доповідачеві, а д-р Мезенцев подарував музеєві 2 копії портрету Мазепи, оригінал якого є у Стокгольмі, Швеції, й копію картини Івана Міґури „Штих", присвячену гетьманові Мазепі.

Після доповіді союзянки вгощали присутніх кавою і солодким.

Імпрезу підготував комітет: Світлана Кордуба й Ліда Яхницька, Катя Безверха, Лідія Казевич, Стефа Король, Галина Палмер, Дарія Роте, від музею – Микола Григорчук і Роман Мазяк.

Марія Лісовська

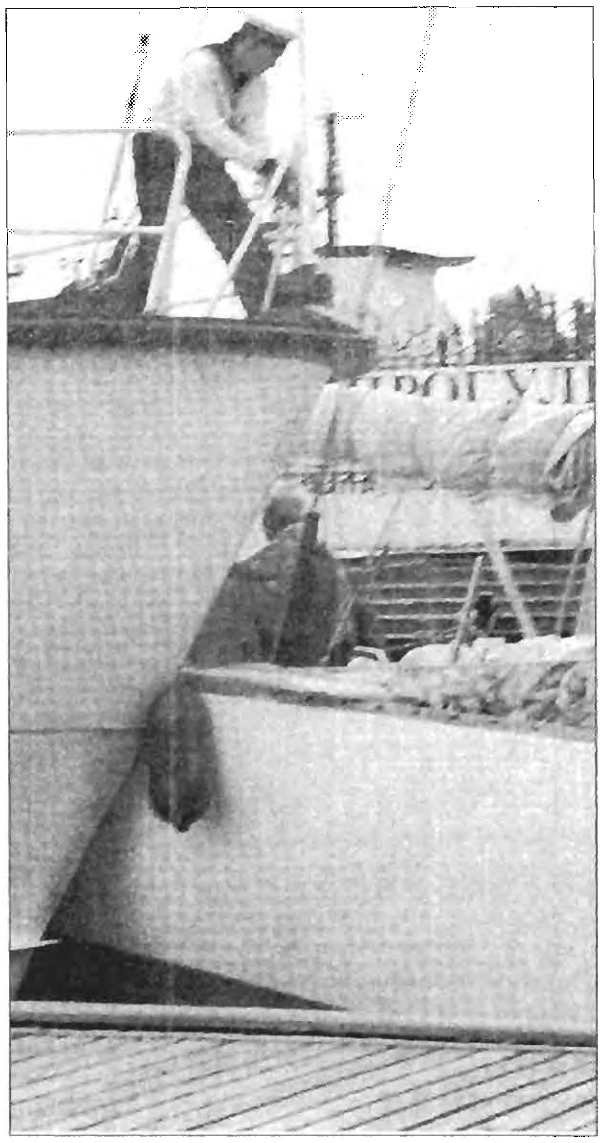

Гості музею (зліва): Богдан Неганів, д-р Володимир Мезенцев, д-р Олександер Лужницький, д-р Микола Григорчук, директор Роман Мазяк

УКРАЇНА І СВІТ

Хотіли, як краще, а вийшло – як завжди

Дві світлини, що надійшли з УНІАНу до „Свободи“, на жаль, дуже пасують до вислову колишнього прем'єра Росії В. Черномирдіна, який набув поширення в Україні: „Хотіли, як краще, а вийшло – як завжди“.

1 серпня в Україні спекотна посушлива погода змінилася сильними дощами, які викликали повеневі явища у Києві. Фотокореспондент Юрій Вернигора зфотографував, як торговельники рятують свої товари з миттєво залитого дощем підземного переходу у центрі міста. Звісно, зливи трапляються скрізь, але чому їхній вплив не враховано про будівництві нових підземних переходів, якими так пишаються?

На іншій світлині видно, як катер „Шулявка“ контр-адмірала Ігоря Князя, головнокомандуючого ВМС України, таранить яхту „Зоря“ з Миколаєва, учасницю „Козацької реґати“ – змагань за нагороду Головнокомандуючого ВМС України. Це сталося біля Графської пристані в Севастополі 31 липня у дні святкування Дня Військово-Морської фльоти України. Один з членів залоги „Зорі“ дістав поранення, яхта була ушкоджена в носовій частині.

Випадок стався після морської прогулянки президента Словацької Республіки Рудольфа Шустера, який був гостем Севастополя. Його супроводжували контр-адмірал Ігор Князь і голова міської адміністрації Леонід Жунько. Постає запитан-ня: чи не спокусив хто стернового до цього випадку?

Л. Хм.

Головний банкір...

(Закінчення зі стор. 1)

партії або бльоки. Себто – самовисуванців не буде. В попередніх виборах грошовита людина сама себе висувала в якомусь окрузі, а вигравши вибори, виявляла свою ідеологію або політичну орієнтацію, прилучуючись до однієї чи іншої фракції. Майбутній уряд, за проєктом „трудовика“ Тигіпка, мав би бути коаліційний, зформований коаліційною більшістю у Веховній Раді.

Не збираюсь доводити, що прогнози Сергія Тигіпка здійсняться. Пригадується, як відразу після виборів 31 березня 2002 року він запевняв, що бльок „За Єдину Україну“, в якому було щось 14 партій – серед них і „Трудова Україна“ – перетвориться в потужну політичну партію (а на обличчі Тигипка тоді можна було прочитати:„І я буду її керівником“). Не вийшло. У Верховній Раді депутати від „ЗаЄдУ“ розійшлись по своїх партійних фракціях, а згодом С. Тигіпко сам махнув рукою на законодавчий орган і прийняв посаду президента Національного банку. Цього року і „ЗаЄдУ“ перестав існувати як бльок.

Сергій Тигипко – колишній комсомольський „бос“ Дніпропетровщини, який при першій можливості в колишньому Союзі почав займатись банкірством, а за роки самостійности він зовсім „узахіднився“. Крім банкірства, він працював в уряді, був депутатом Верховної Ради, і тепер є головою Центрального банку. Але до пенсії на цій посаді він не дотягне. Як тільки з'явиться можливість змагань за прем'єрство або президентство, С. Тигіпко піде на старт. А в банківській сфері він залишить свій слід: невдовзі в Україні з'являться нові банкноти національної валюти, і на цих нових гривнях буде його підпис як президента НБУ.

Банкіри у США чи Сингапурі, чи в Україні полюбляють стабільність. Свого часу Дейвид Рокефелер, тоді президент банку „Чейс-Манген“, говорив, що найбільшим страхом для банкіра є хаос. Гадаю, що колишній комсомолець, а нині банкір Сергій Тигіпко підпишеться під таким твердженням. Він також хоче стабільности, навіть якщо це значить поступитись опозиції, в якої є голоси для проведення потрібної політичної реформи в Україні.

Серед журналістів на зустрічі з С. Тигіпком був кореспондент російської агенції ІТАР-ТАСС. Він не міг не запитати головного банкіра України про можливість спільної валюти з Росією, до чого стремить Білорусь. Тут Тигіпко, перейшовши на російську мову, заявив, що питання про спільну валюту не актуальне і не пройде в парляменті України. Він повторив вже втерті фрази про стремління України до Европейського союзу і відкинув ідею „або Росія, або ЕС“. Сама Росія, – додав він, – рухається в сторону Европейського союзу. Нема про що балакати. Адже С. Тигіпко не замовляв би нових гривень зі своїм підписом, якщо б їх мали замінити якісь „евроазійські“ рублі.

Григорій Грабович: „Я хочу почути від науковців контрарґументи"

Проф. Григорій Грабович

Статус „інтелектуального провокатора" професор Гарвардського університету Григорій Грабович здобув недарма. Досить лише згадати його концепцію мітотворчости Шевченка, довкола якої розгорнулася свого часу широка дискусія, та започаткування часопису „Критика" і однойменного видавництва, які стали одними з найпомітніших чинників в українській культурі. Провокування для Григорія Грабовича – найдієвіший засіб, щоб збурювати громадську думку, стимулювати до спільного пошуку розв'язків нагальних проблем. У поданій нижче його розмові з журналісткою Лесею Головатою не бракує ні одних, ні інших.

– Працюючи в Гарвардському університеті, Ви водночас включені в український освітянський контекст, тож можете порівняти принципи вишколу молодих науковців.

– В Україні, на жаль, є дуже мало наукових інституцій, які впроваджують реформи. З-поміж усіх університетів можу виокремити хіба Український Католицький університет і НаУКМА, великою мірою з загалу вирізняється ЛНУ. Переважно стиль праці освітніх закладів ще не зреформований. Я постійно акцентую на глибокій аномалії: молоді кадри підростають, є вже середнє покоління, але вони не мають у руках важелів інституційної влади, за тими вийнятками, про які сказав вище. Тому залишається ця аномалія: на Заході студентами стають у 55-60 років (аж ніяк не молодий вік), а в Україні - люди навіть того віку не дійшли до справжньої влади в системі освіти, зокрема української академічної науки. Це пряма рука сталінізму в українській науці. Необхідно спонукувати молодих науковців до подальших пошуків у напрямі основних цінностей – високої наукової вибагливости, до порівняльного підходу в праці з джерелами; наголошувати на джерелознавстві й постійному рівнянні українського контексту на світовий. Щоб не було різких перепадів.

– Ви не бачите жодного поступу?

– А Ви його бачите? Яка відбулася реформа кадрової політики в НАН України? Жодної. Чи є якісь системні зміни в способі самоврядування інститутів Академії Наук – незалежність інституцій від централей, вміння робити скорочення штатів і селекцію роботи, розкріпачення відділів та їхніх проектів? Ні. Знаю, якщо в Інституті літератури затверджується якийсь проєкт, то він стає спільним, колгоспним ділом. Ніхто не може виступати поза його межі, позиціонуватися. Це ж нонсенс!

Я розумію, коли люди працюють над великим пляном, скажімо, створити атомну бомбу в часи II Світової війни в Америці, тоді ніхто не має права відволіктися, а як хтось має сумніви в доцільності справи, то він не входить у колектив. Але це екстремальний приклад. Йдеться про те, що я дуже радо почув би від представників української академічної науки, зокрема гуманітарного сектору – вислови „проти", контрарґменти, заперечення тому, що я говорю. Однак пишу вже 12 років, а ніхто навіть не пробував відповісти мені на цей закид.

– Маєте на увазі представників академічної науки?

– Так. Починаючи від Євгена Патона, який понад півстоліття – зі сталінських часів до сьогодення – очолює Національну Академію Наук. Це ж позорище! Ніде в світі такого не могло би бути. На кожному форумі, в якому беру участь, обов'язково наголошую: чи довго так буде? І люди лише здвигають плечима: нічого не можемо зробити. Ніхто інакше на це не реагує.

– Що зараз реально змінити в системі освіти: якби зібралися представники адміністрацій усіх важливих ВНЗ України, то чи могли би створити альтернативу до офіційної програми „Освіта XXI"?

– Ні, не можуть, бо люди, які вирішують ці питання, самі були підібрані не тим методом й не можуть самореформуватися. Замкнене коло.

– Який вихід?

–Не бачу. Або ми будемо мати новий політичний провід: нового президента, новий парлямент, які, усвідомивши абсолютну кризу, в якій перебуває цей сектор українського суспільного життя, зроблять кардинальні зміни. Чого я не передбачаю. Або ми мусимо знаходити альтернативні спроби поширювати їхню діяльність, як це робиться в УКУ, НаУКМА. З одного боку – творимо альтернативні високоякісні спроби реформування науки, а з іншого – естеблішмент себе захищає вакуумом. Науковцям ставлять директиви: мусите писати статті згідно з нашими вимогами й друкувати в наших часописах чи журналах, інакше їх не зарахують. Для ВАК-у те, що надруковане в „Критиці" чи в „Harvard Ukrainian Studies", не сприймається як наука. Маємо до діла з радянським брежнєвсько-хрущовським, андроповсько-сталінським заповідником. Не маю інакших слів як це охарактеризувати, немає механізмів його розмонтовувати. Ще раз підкреслюю: конче треба розмножувати думки про реформування, щоб вони нарешті дійшли до політичних лідерів.

– Це мала би бути комплексна програма чи поетапне явище: спочатку кадрова політика, потім – реструктуризація навчального процесу, впровадження нових методик?

–Водночас. Треба проводити все, що можливе й законне. Хотілося би насамперед почати з кадрової політики. Це надто важко втілювати в життя, адже – будь-які механічні засоби не спрацьовують. Скажімо, мені довгий час здавалося, що треба видати жорсткий закон: люди, віком понад 40 років, повинні йти на пенсію. Це також не розв'яже справи, адже багато тридцятирічних уже є клонами сімдесятилітніх. Вони себе вже встигли клонувати! Щоб переконатися, вистачить розгорнути ряд книг, подивитися, як пишуть молоді люди. Виключно механічний засіб – робити відновлення за віком – ще не ґарантує успіху. Пропонував ще один метод – той, хто не знає англійської, німецької та французької мови, не може бути керівником будь-якого гуманітарного відділу.

– Оце була б реформа: чи набралося би достатньо кваліфікованих кадрів, щоб зайняти утворену гігантську вакансію?

– Гаразд, нехай володіють бодай англійською. Адже ці радянські мастодонти не знають, та й не пробували навчитися жодної мови, окрім української та російської. Кого з них друкують на Заході?! Те саме робиться не лише в гуманістиці, але в природничих науках, медицині, політиці. Я не одинокий, що на цьому наголошую. Якось мене навіть назвали Термінатором, бо говорю речі, які звучать надто радикально. Про це вже писалося в „Критиці", в „Дзеркалі Тижня" періодично з'являються статті під псевдонімом. Рік тому один пан дав дуже точну характеристику: українська наука поділяється на справжніх науковців та співаків. Під співаками малося на увазі Поплавського - президента нібито університету (заклад називають – КУЛЬКОМ). Поплавського лише умовно можна вважати співаком, бо він не став ані поп-зіркою, яку хтось хотів би чути на західній естраді, ані співаком, що виступає в „Ла-Скала" в Мілані. Він – співак лише в українському контексті, який користується монополією, бо йому дозволяють це робити. Подібна модель стосується великої кількости українських так званих науковців. Це факт. Що б я не говорив, цей пан, ця інституція далі будуть існувати, бо мають своє запліччя й усталену систему.

– У Вашій інтерпретації досить песимістично виглядає стан академічної науки: проблеми є, вирішення - немає.

–Наука розвивається, але не такими темпами, як могла б. Не хочу, щоб читач сприйняв мене як Касандру, котра все очорнює. Навпаки – я наголошую: є нові люди, цікаві події, книги, організації, акції. Але шалено бракує інституційного запліччя. Воно є спорадичним. На щастя, маємо УКУ та НаУКМА. І це вже є досягненням. Але це мінімальний відсоток у масштабному секторі освіти й науки. До якої кризи ми дійшли, якщо в усіх підручниках шкільних з літератури Велесова книга фігурує як перша українська писемна пам'ятка, а насправді – це фальсифікат.

Чому ж так? Бо Колегія з Інституту літератури й Київського національного університету записала її в програму для шкіл, назвавши хитромудро „гіпотетичною" пам'яткою. Але більшість учительок, які викладають у 3 чи 5 класі, мабуть, не знають значення цього слова. Взагалі такого бути не може – або це пам'ятка, або ні. Гібридність нашої науки.

– Якщо Ви це говорите відверто читачам, то чому не звертаєтеся з пропозиціями про співпрацю до НАН України, Міністерства освіти?

–На жодний мій виступ не було реакції. Офіціозу притаманно діяти за принципом кидання камінців у город: десь у кулуарах хтось щось натякне, але немає ні прямих дебатів, ні дискусій. Це ілюструє всю хворобливість ситуації. Ні Микола Жулинський, ні Василь Кремень, ні Євген Патон ніколи не сказали: „Ми читали доповідь Грабовича й уважаємо, що там ці аргументи є неправильними". Це було б визнання, що є опозиція. Наразі все діється в радянський спосіб – ніколи не визнавати наявність протилежної візії.

Біографічна довідка: ***Григорій Грабович – славіст і україніст, професор Гарвардського університету. Засновник і головний редактор часопису й видавництва „Критика". У 1989-1996 роках – директор Українського наукового інституту в Гарварді, у 1990-93-іх – президент Міжнародної асоціації україністів, у 1988-1993-іх – голова Американського комітету славістів. Дослідження Григорія Грабовича стосуються передусім історії української літератури, літературної критики й культурології, шевченкознавства, українсько-польських та українсько-російських літературних зв'язків та теорії літератури.***

Жовкві – 400 років

На шляху від Любліну до Львова розташоване невеличке місто Жовква, засноване в 1603 році з невеличкої оселі, де жила русько-українська народність. Засновником міста був польський гетьман Станислав Жолкевський. Після заснування міста було створено фортецю, військові казарми, а згодом – резиденцію польського короля Яна Собєського.

Великий замок залишився цінною пам'яткою того періоду. Мешканці Жовкви пишаються тим, що у місті народився гетьман Богдан Хмельницький. У Жовкві бував гетьман Іван Мазепа. З містом був пов'язаний відомий історик Іван Крип'якевич, який написав ряд праць про Жовкву, а також Іван Франко, о. Маркіян Шашкевич та ряд інших.

Поблизу Жовкви на передове місце висувається монастир в Крехові, оповитий цікавою легендою і розбудований в 1619-58 рр. у великий комплекс з цінними мистецько-архітектурними пам'ятками. Монастир зазнав великої руїни під окупацією СССР, а тепер знову став місцем щорічних прощ до чудотворних ікон Матері Божої і св. Миколая. Цей релігійний центр Отців-василіян служить місцем молитви, набожних зустрічей. З Жовківщини багато колишніх мешканців виїхало за океан, де на доказ великої любові до рідної землі зберігають культурні вікові надбання. Вони організували об'єднання „Жовківчани", членами якого є переважно колишні мешканці міста і околиць. Побачило світ 5- томове видання „Жовківщина" – завдяки об'єднанню і значній допомозі НТШ. Ця земляцька організація влаштовує конференції, видає обіжники, в яких вміщує інформації про Жовкву і околиці.

У Жовкві навіть у віддалених часах міцно жила українська традиція княжого періоду, а особливо слава короля Данила Галицького – будівничого Львова, Холма та інших міст і осель в західній Україні. Зусиллями наших предків побудовано в місті малу церковцю, а в 1682 році засновано Жовківський монастир, який зазнав великого розвитку після реформування Василіянського чину. Від того часу Жовква почала відігравати велику ролю в релігійно-національному житті західньої України. Після поділу Польщі Жовква опинилася в Австо-угорській імперії. Тоді при монастирі оо. Василіян в 1895 році було засновано друкарню, яка проіснувала до наших днів. Її діяльність була припинена в період комуністичної окупації України. В ній друковано молитовники, а згодом різну літературу.

До Жовкви приїздив зі Львова Андрей Шептицький, який користувався великою популярністю серед вірних і широкого загалу українського населення. Саме при допомозі о. А. Шептицького, який став ігуменом Отців-василіян, почав у Жовкві виходити в 1897 р. спочатку двотижневик „Місіонар", а згодом місячник, який вів усвідомлюючу працю далеко поза межами Жовківської округи. Ця праця була своєрідним продовженням діяльності „Руської трійці", яку очолював о. М. Шашкевич. У монастирі запровадили взірцеве господарство, яке почало приносити добрі доходи, що створило матеріяльну базу для релігійно-освітньої діяльности. Було побудувано друкарню, яка від 1900 року працювала в кращих технічних умовах. На головного управителя друкарні спровадили о. Лазара Березовського, який почав видавати щоденник „Діло". До помочі затруднено Миколу Корцебу - місцевого письменника і культурного діяча, який спричинився до заснування Народного дому, став одним із діячів товариства „Просвіта" та інших українських організацій в Жовкві.

Історія дарувала Жовкві складну долю. За чотириста років місто пройшло різні випробування, але сила жовків'ян, їх відданість, любов і патріотизм були завжди безмежними.

Ярослав Стех

Книжки, надіслані до бібліотеки „Свободи"

Михайло Коргун. *„Моя техніка різьби і точіння"* – книжка, в якій автор ділиться своїм досвідом, оригінальною технікою підготовки дерева до різьблення та способом самого різьблення. Зокрема автор адресує свою розповідь учням і студентам художньо-промислових навчальних закладів України. Видавництво „Верстка", Полтава, 1999 р.

Василь Лопата. *„Надії та розчарування, або метаморфоза гривні"*, цікава і схвильована розповідь про тернистий шлях створення української гривні в кінці XX століття. Видавництво „Дніпро", Київ, 2000 р.

„Десь на дні мого серця" , автобіографічна повість – глибока, емоційна та щира сповідь душі й серця відомого графіка і живописця. Повість проливає світло на всю його мистецьку спадщину та допомагає зрозуміти образи, ідеї, стиль і характер його творчости. Видавництво „Дніпро", Київ, 2001 року.

Інститут досліджень діяспори. *„Україна поліетнічна"* , науково-довідкове видання. Покажчик містить етностатистичні та етногеографічні довідки, інформацію про громадські об'єднання національних меншин, акредитовані в Україні дипломатичні представництва, відомості про публікації, в яких висвітлюється історія та сьогодення етнічних складових українського народу. Видавництво „Геопринт", Київ, 2003 року.

Надійний чинник у вивченні мови

Р.Л. Хомяк

КИЇВ. – Одним із чинників вивчення української мови (і не тільки української) є гроші. Про це в нас не говорять. Принаймні я не зустрічав цього чинника у безконечних дискусіях і плачах на тему української мови. Але він таки є. Ось приклади.

У травні в київській Опері завершився Третій міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика. Найкращі з тисяч дітей (і їхні учителі української мови), які брали участь у цьому конкурсі, одержали грошові нагороди. Конкурс тривав цілий рік. Серед переможців – люди з усіх частин України, з сіл, міст і містечок. Покійний філантроп Петро Яцик створив цей конкурс, залучив до його здійснення Міністерство освіти і науки України, і оплатив його. Нині фундаторами конкурсу, крім спадку Петра Яцика, є понад 200 фірм і окремих осіб в Україні. Вже розпочався черговий, Четвертий міжнародний конкурс з української мови.

В червні у київському Будинку вчителя закінчився Шостий конкурс для учнів і студентів у віці від 9 до 22 років, які мали написати працю з загальної тематики „Мій рідний край" (очевидно, українською мовою). Союз Українок почав цей конкурс 1997 року, під керівництвом Ростислави Федак. Державний комітет України у справах дітей та молоді допомагає фінансувати конкурс. Цього року, із понад 600 надісланих з усієї України творів, кращі були нагороджені грішми й книжками.

Ще в березні конкурс „Коронація слова" нагородив солідними грішми чергових лавреатів, письменників і драматургів, за кращі романи і сценарії. Вже четвертий рік головним фундатором цього заходу є фірма „Крафт Фудс-Україна", яку очолює д-р Юрій Логуш – наш діяспорник. Черговий конкурс вже оголошено, і тисячі авторів вже пишуть свої твори, під стимулом мрій про 18, 000 гривень – перших нагород. (самозрозуміло, романи і сценарії на конкурс мусять бути написані – як дехто каже тут – „дєржавной мовой").

Можна багато говорити про духовність, можна індивідуально і колективно бажати, аби більше людей плекали українську мову, можна (і треба) творити політичну атмосферу, в якій українська мова процвітала б, але не можна заперечити, що гроші своє роблять.

І не тільки в Україні. В Канаді, з 1867 року, діють дві державні мови: англійська і французька. Протягом 90 років французька серйозно поступилась англійській, так що на початку 1960-их років, франкофони почали вдаватись до радикальних заходів. Щоб виправити цю ситуацію, федеральний уряд Канади, серед іншого, почав платити премії (бонуси) урядовцям, які вивчили французьку мову. І нині не тільки урядовці, але й чимало членів парляменту, і то з західних провінцій, володіють – нехай і з акцентом – французькою мовою. (В Канаді міністрів призначають з-поміж членів парляменту, отож щоб керувати всеканадським міністерством, таки треба знати обидві державні мови. Тут, правда, грошовий фактор не прямий, але він таки є).

У США, на початку 1960-их років, діяв закон під назвою National Defense Education Act (NDEA). Він надавав стипендії студентам в аспірантурі (магістрантам і докторантам), які вивчали різні мови і культури. (У нас через Конгрес можна протягнути не одну добру ідею, якщо наліпити на законопроєкт справу національної оборони. Нинішну мережу доріг „Інтерстейт", розпочату ще за президентства Двайта Айзенгавера, треба завдячувати холодній війні. Ці дороги мали допомогти збройним силам Америки швидко пересуватись на випадок горячої війни). А Інформаційна агенція США (US Information Agency), якої вже не існує як автономного відомства, бо три роки тому під тиском Конгресу була влита в Державний департамент, підвищувала заробітні платні тим своїм співробітникам, які добре вивчили так звані "трудні мови" – в'єтнамську, китайську, арабську, і не тільки. Я знаю молоду дипломатку, яка одного дня дістала п'ять (!) підвишок у заробітній платні, коли з високим успіхом здала іспити з української й російської мов. Тепер вона працює у Державному департаменті і її платня вища, ніж у колег, які разом з нею почанали дипломатичну кар'єру.

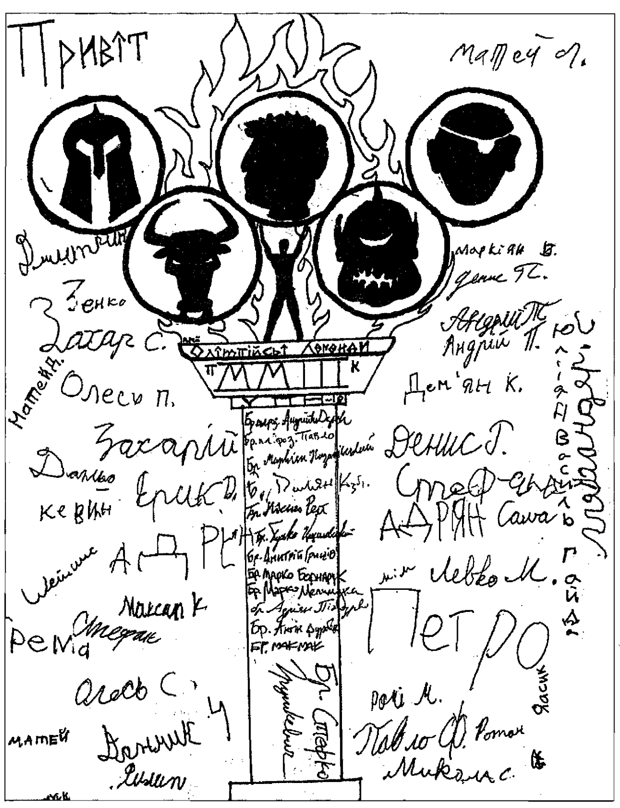
І в Україні, на державному рівні, грошовий чинник у вивченні мови вже не раз виявив свою ефективність. Наприклад, 20 років тому Совєтський Союз здійснив, як писала про це київська журналістка Клара Ґудзик, свій останній „генеральний наступ" на українську мову в Україні (газета „День", 6 червня ц. р.). Описуючи цю горезвісну (і ефективну) кампанію, авторка процитувала постанову Компартії і Ради Міністрів УРСР від 26 травня 1983 року і випрацювану на її основі постанову Міністерства освіти УРСР від 29 червня того ж року, в якій, серед іншого, є такі інструкції (позначені „Для службового користування" себто не для розголошення): „...підвищення (16%) ставок заробітної плати вчителів підготовчих і початкових класів, які проводять заняття з російської мови, вчителів російської мови і літератури 9 — 10 (11) класів загальноосвітніх шкіл та шкіл-інтернатів, педагогічних училищ із неросійською мовою навчання, розташованих у сільській місцевості та селищах міського типу; ...підвищення витрат на студентів, що навчаються в педагогічних інститутах за фахом „Російська мова та література в національній школі".

Ключевий фактор? Гроші! А в інструкції ще були згадані такі речі як „беззастережне поширення мережі шкіл і класів із поглибленим вивченням російської мови і літератури", і друкування підручників російської мови, і почесні нагороди для учителів російської мови в Україні, і збільшення місць в аспірантурі за фахом „Російська мова та література".

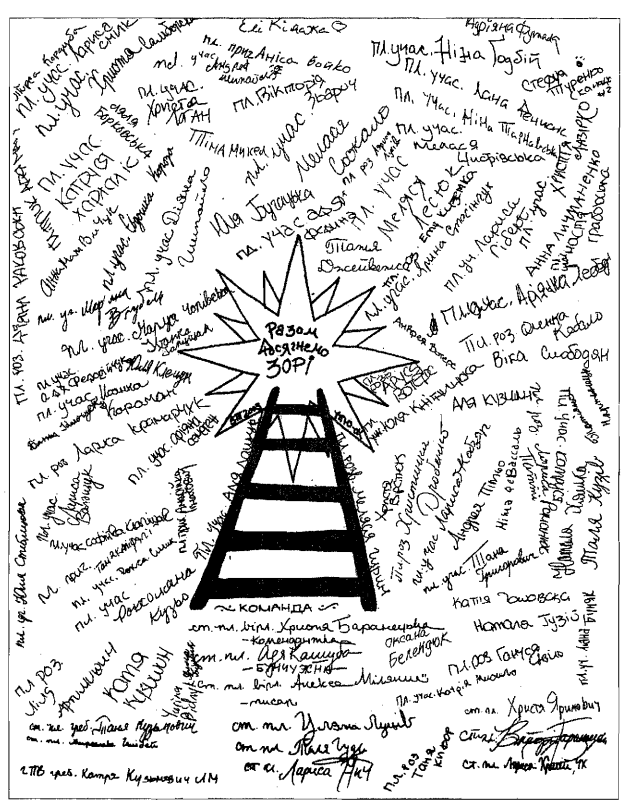
Наслідки цієї кампанії двадцятирічної давности добре відомі в Україні. Вона була дуже ефективна. І тому Клара Гудзик висунула геніяльну ідею: „Думаю, що таким гарним документом...гріх не скористатися у наших теперішніх складних умовах. Тому пропоную наступне — взяти ту постанову Колегії Міністерства освіти УРСР від 29 червня 1983 року, замінити в її тексті слова „російська" на „українська" (мова), а після цього – обов'язково відновити чинність постанови". Не треба конференцій, не треба нарад, не треба демонстрацій. Взяти готовий, перевірений плян і пустити його в рух. Відкривати Америку, ані велосипед вже не треба.Є й менші заходи, якими може користуватись кожний, за нинішніх умов конкуренції в Україні (адже за часів Союзу конкуренції практично не було).

Два приклади від моїх знайомих в Україні. Недавно письменник Микола Рябчук змінив фірму, яка давала йому доступ до Інтернету, і при тому написав листа до керівництва фірми, мовляв, він робить це, бо більшість співробітників фірми спілкувались з ним російською мовою. А журналіст Юрій Луканов тримається такої засади: якщо офіціянт відповідає йому українською мовою, він залишає гроші „на чай"; якщо російською – не залишає нічого. До побачення!

Привіти з Пластових таборів

Табір „Олімпійські леґенди"

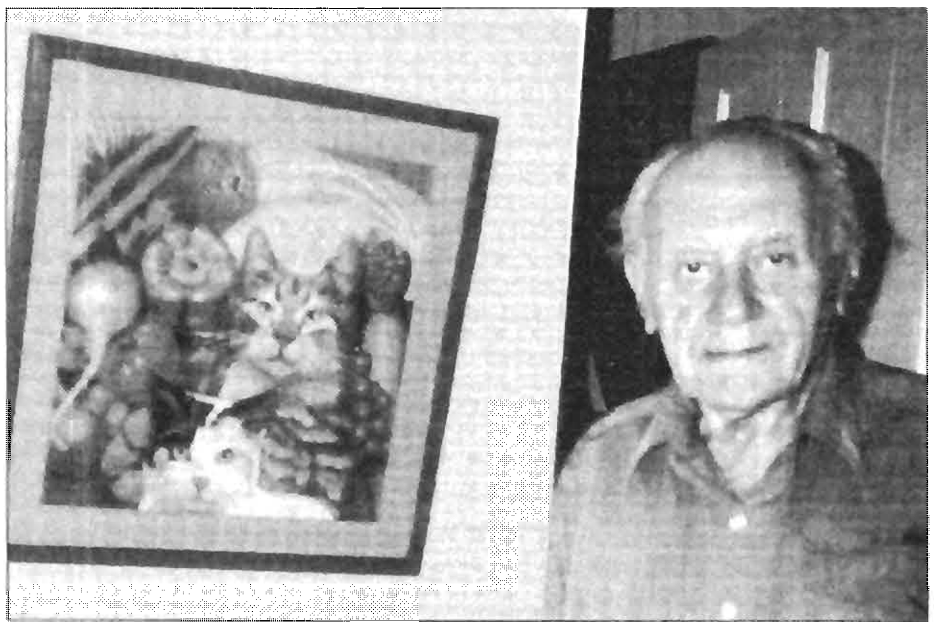

Табір – „Разом досягнемо зорі"

Табір – „Ая Санкофа Бірівосоро"

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Ретроспективна виставка Любомира Кузьми

Любомир Кузьма біля своєї картини. Фото з архіву „Свободи"

НЬЮ-ЙОРК. – На 90-ліття живописця Любомира Кузьми 13 травня в Українському Інституті Америки була влаштована виставка його мистецького надбання. Сам автор картин, на превеликий жаль, не міг бути на відкритті виставки, тому що він від довшого часу став жертвою недуги.

Виставка зацікавлює і приваблює індивідуальністю мистця та багатством творчого розмаїття його палітри. Проте не всі праці Л. Кузьми була можливість виставити. З портретної ділянки бракувало „Красуні з давнтавну" – Л. Пришляк чи знаної віолінчелістки – З. Полевської, його власного автопортрету з Національного музею у Львові. Однак все, що було показано на цій виставці, належно і піднесено запевняло її високий рівень. Саме ж створення імпрези було турботою дружини мистця, Галини, яка попри своє піяністичне захоплення, виявилась пильною ученицею живопису у свого чоловіка.

Громада в Нью-Йорку поважно сприйняла Любомира Кузьму, як мистця. Його було обрано головою Організації мистців-українців в Америці на 9 років. Це було нелегке завдання, але він давав собі раду.

Відбувалися виставки ОМУА, мистецькі дискусійні і прозіркові вечори. Л. Кузьма відчинив і свою школу-студію малярства в Нью-Йорку. Він купив біля популярного Гантеру хату, після чого життя його попливло двома руслами – в Нью-Йорку поспішно, в горах – неквапливо, з малюванням.

Принада красоти ярин захоплювала Любомира Кузьму майже так само, як і містерія квітіння. Важко було б знайти іншого мистця, що досконаліше, з більшою вникливістю зобразив би щоденну ярину на своїх картинах.

В зображенні квітіння зумів Любомир Кузьма викликати ще глибшу щемливість душі. Забагато пейзажів він створював, бо відоме було його портретно-краєвидне пов'язання. Усе ж привертають увагу пейзажі з 50-их років. Ось „Місячна ніч", де нелегко розв'язати гру містики місячного сяйва і нічного кольориту.

Дуже важливі у творчості Л. Кузьми саме портрети. Можна б почати від автопортрету темперою з 1950 р., з того ж року портрет піяністки Е. Чапельської при фортепіяні, портрети судді Ґіби, І. Денисик і Зені, портрет автора цієї статті – Т. Терена, досконалий портрет дружини мистця Галини з кішкою Ґугою, портрет тестя Любомира – І. Мирошниченка. Велика картина з танцівницею О. Ґердан. Не встиг автор викінчити балетних сцен з життя танцівниці. „Смерть партизана" (1952 р.) може, навіть дещо затрагічна для цієї виставки. А далі зображення котів – улюбленців мистця – „Сіямський кіт", „Два коти", „Три коти" чи улюблена кішка Лінда, представлені з притаманним чаром.

Було б дуже бажано і корисно продовжити виставку на серпень, щоб якнайбільше відвідувачів мали нагоду в Інституті подивляти українське, непересічне, образотворче мистецтво.

Теодор Терен-Юськів

Очевидець – про злочинну совєтську дійсність

Ігор Старосольський. „Крутими дорогами. Спомини (Вересень 1939 – січень 1987 pp.)". Подяка учасникам видання, вступне слово впорядника, Уляни Старосольської. Родинні й документальні ілюстрації, малюнки І. Старосольського, кольорова обкладинка. Видавництво М. Коць, Львів, 2000, 212 ст.

Ігор Старосольський (1908–1988), син св. п. Володимира та Дарії з Шухевичів Старосольських, пластовий діяч, як і його брат, Начальний пластун Юрій, був інженером-архітектором. Ігор реставрував замки в Олеську, Підгірцях, Мукачеві, монастир у Скиті Манявському, вежу Корнякта при Успенській церкві у Львові та багато інших церков у Західній Україні. Після повторного заслання (1940–46; 1950–56 pp.) організував філію Інституту українських реставраційних робіт, діючи на цьому становищі до кінця життя.

Професійно-суспільні заслуги І. Старосольського не вберегли його від переслідувань совєтської влади, що позбавила його на довгі роки волі, засилаючи в сибірські табори, і у Трудову армію.

Про злочинну практику насильної совєтської системи, що призвела до родинних митарств (батька, матері й сестри) – етапами Казахстану, Кузбасу, в Сибіру, Заполяр'я, у спогадах „Крутими дорогами" автор звітує на підставі власного досвіду докладно, об'єктивно та в цікаво-розповідному стилі. Це свідчення про практику ворожого московського режиму, залишає враження звинувачувального акту. Сотні тисяч невинних жертв совєтської напасти в його автобіографічному творі населяють непрохідні задротовані простори „тюрми народів", від европейської до азійської заполярної Росії. В'язні, вирвані з батьківщини, ведуть скрізь жалюгідне каторжне життя, голе існування, часто без надії на вижиття. Там і родинна трагедія Ігоря звершується: батько його гине з голоду в таборі в Маріїнську, мати вмирає з виснаження в казахстанській місцевості Ґеорґіївка, де карається і його сестра Уляна.

Спогади І. Старосольського мають документальну вартість особистого свідчення. Багато подій і місцевостей згадано, цілі низки відомих осіб виведені на сцену його розповіді, як от С. Людкевич, В. Барвінський, Микола Шухевич, Андрій П'ясецький, Нома П'ясецька-Процишин, Ярослав Новаківський, вчителі Музичного інституту у Львові, люди польської, єврейської, російської національности. Цей епічний репортаж, як назвав свої біографічні записки, що їх оформила згодом у книгу спогадів його сестра Уляна Любович-Старосольська, сам автор, вказує на те, що професійний архітектор, організатор реставраційних робіт, репресований режимом політичний діяч Ігор Старосольський був теж і талановитим літописцем.

Роман Кухар

Дивосвіт Тетяни Яблонської

Людина творить, думає, кудись поспішає, до чогось прагне, радується, страждає, навчає людей, допомагає їм жити і трудиться, сама трудиться... Людина завжди у русі. Послідкуймо за цією вже не дуже молодою людиною, з її неосяжним днем.

Ранком – це мати і бабуся, мудра та турботлива. В її руках штанці, яскраві стрічки, тарілки з гарячою кашею. „Відмінних оцінок, Гаюшка!" – бажає чорноокій дівчинці. „До вечора, Зангар!" – посміхається хлопчикові, котрий зникає за дверима з написом „Дитячий садок". А за годину ця людина входить до інститутської авдиторії. Вона – професор Київського художнього інституту, Народний художник України, член-кореспондент Академії художників СРСР, лавреат Державних премій (зупинимось, бо титулів та посад чимало) Тетяна Яблонська.

Вдень за Тетяною Яблонською зачиняються двері її особистої майстерні. Велика, світла, з величезними вікнами на восьмому поверсі добре знайомого багатьом киянам будинку у центрі міста. Тут живуть та працюють українські художники.

Нарешті художниця залишилася сама в майстерні, де пізнається радість вдач та муки розчарувань, хвилювання пошуку та щастя самітності, необхідної для творчости. Тут, в цій кімнаті, де чимало годин художниця єднається з тими, чий образ створює на полотні, немає самотности. Тут художниця творить життя, створюється живопис епохи, що надихає, хвилює та ще довго хвилюватиме український народ.

Через чимало років за полотнами Яблонської люди судитимуть про стиль, ідеї, інтереси сучасности, про те, чим жили, що робили, думали, захоплювалися, як одягалися люди середини XX століття, так само, як ми зараз за творіннями Мікеланджело, Рафаеля, Леонардо да Вінчі пізнаємо епоху Відродження, за картинами Рєпіна, Сурикова, Пєрова, Ярошенка та інших передвижників – Росію XIX століття.

Тетяна Яблонська внесла до скарбниці українського та світового живопису свій „Хліб" – картину, що стала гимном праці, радісній, сонячній, що дарує людям насолоду, щастя. Не можна забути створених на полотнах Яблонською жінок, що відпочивають в парках, її дітлахів – сильних, діяльних, рідних. Хто бачив її картину „Над Дніпром" хоч раз, ніколи не забуде молодий придніпровський сад, річкову долину, димчасту, вабливу.

Мені запам'ятався вечір нашого знайомства. Ми йшли вулицями зимового, засніженого Києва. Художниця поспішала додому, до своєї цікавої, багатонаціональної родини, де живуть напіввірменка-дочка, зять-казах й онука, дві доні-художниці, в родині, котрих були, певно, жителі киргизьких степів.

Ми йшли поруч, і я відчувала, що художницю не засмучують прийдешні клопоти. В її ще зовсім завзятих, молодих очах було щось інше. Ці очі не минали жодного обличчя, особливо жіночого та дитячого. І вона бачила в обличчях то, чого ніколи не змогла побачити я. І це бачення по-іншому, по-своєму, вміння у непомітному роздивитися велике, соціяльно значне, зробили Яблонську мисткинею, картинами котрої однаково захоплюються в Москві і Петербурзі, Києві та Харкові, Львові. Ім'я української художниці з хвилюванням вимовляють в багатьох країнах світу.

Т. Яблонська багато їздила. Вона бачила архітектуру, статуї, руїни Риму, гондольєрів Венеції, гавань Сан-та-Лучія в Неаполі, небо Флоренції, мости Праги і пам'ятники Варшави. Вона блукала на набережних і музеях Парижу й малювала, малювала, гарячково, до знемоги, швидко, щоб більше встигнути. Вона бачила та закарбовувала у своїх альбомах горе нетрищ і квартали багатіїв, поділяла свої думки з друзями в Польщі, в Стокгольмі.

Картини Яблонської побували у Празі, Парижі, Хельсінкі, Берліні. Її „Хліб", „Весною", „Над Дніпром", „Літом" та інші полотна виставляли у Варшаві, Кракові, Брюселі, Венеції.

В майстерні натягнуте на підрамник чисте полотно. На ньому вона творитиме щось нове. Яблонська завжди прагне до нового, невідомого. Може тому їй важче, ніж іншим, може, в цих труднощах щастя важких доріг.

Тоді в Україні було чимало розмов про творчість Яблонської. Комусь подобались її нові полотна, а інші негативно ставились до ледь лубкової, декоративної манери художниці. В її працях – „Бабине літо", „Дівчинка і квіти", „До онуків у гості", „Наречена" та багатьох інших – чарівна наївність народних мотивів. Отак рушить канони, шукати нове, здатний наважитися лише майстер величезного досвіду і таланту. Яблонська навмисно, але дуже обережно порушує перспективу, зближує передній, середній та задній пляни, і тому всі компоненти в її картинах багатяться наче в одній площині.

Майстерню художниці заполонила серія жіночих портретів, жіночих доль, радісних і сумних, але яскравих тонах, що запам'ятовуються.

Жінки на полотнах прийшли в майстерню Яблонської з сіл Київщини, Закарпаття, Черкащини, де часто бувала з етюдником невтомна художниця.

– Не знаю, чи зуміла би я створити цю жіночу ґалерію, якби на моєму шляху не зустрілася тітка Химка – так звали в Каневі стару вдовицю Єфимію Гордієнко. Її життя, мудрість і благородство, її людська гідність захопили мене, і тепер без мого друга тітки Химки не можу працювати, – говорила Тетяна Нилівна.

Шкодую, що мені ніколи не доводилось бачити Т. Яблонську десь на етюдах, спостерігати її у спілкуванні з людьми. Кажуть, це – невимовна насолода. Вона негайно єднається з колгоспниками, захоплено і голосисто співає з ними українські пісні, а якщо треба, допоможе води з криниці набрати, і дитину доглянути, і поплаче разом та пожартує.

Роки війни закинули студентку Київського художного інституту Тетяну Яблонську з новородженою донькою та молодшою сестрою Оленою, теж художницею, до Саратова, де її прийняли до Спілки художників, надали роботу. Сестри-художниці поїхали навесні 1942 року в село Некрасове, вступили до колгоспу. Тетяна косила, молотила, скирдувала, возила на волах воду для поливання городів.

Стародавні римляни запевняли, що коли гримить зброя, музи мовчать. Ні, музи Яблонської не мовчали... Увечорі, після тяжкого дня, Тетяна вислухувала оповідання про трагедії війни, заспокоювала вдовиць, матерів, і малювала, малювала.

Коли викладачка художнього інституту Тетяна Яблонська їхала з групою студентів у 1948 році на літню практику в село Летаву Хмельницької области, то і не гадала, що те літо стане для неї таким пам'ятним. Летавські колгоспниці здалися рідними, наче сестри. Тетяну Нилівну з етюдником бачили на фармах і в полі, на молотьбі і в свинарниках. Саме життя підказало їй тему, потрібну, животрепетну – „Хліб"!

Захоплено згадує художниця людей Летави – Тоню Николіну, Настю Шутяк, Івана Тихого. Тетяна Нилівна привезла з Летави величезну кількість ескізів – цілу повість колгоспної праці.

Працювала над „Хлібом", поряд, на іншому мольберті, створювалася ще одна картина, яка також увійшла до золотого фонду живопису, – „У парку". Дві теми завжди хвилювали художницю – материнство і праця.

В цій своїй щирій любови до людей, прихильності до рідних просторів, лісів, сіл і міст, до дітлахів, жінок-матерів Яблонська, бачить свій людський обов'язок у тому, аби яскравіше закарбувати на полотні епоху, передати все те, що знає і вміє.

Т. Яблонська керівник живописної секції Київського обласного відділення Спілки художників.

На „Понеділках Т. Яблонської", як назвали в Спілці художників засідання секції, завжди збирається повний зал. Тут можна почути про нові твори мистецтв, подивитися репродукції з них, порадитися, допомогти товаришеві. І цей інтерес – у них від турботливого серця голови секції.

Вона – голова комісії з праці серед молоді. І тут в неї чимало турбот. Тетяна Нилівна не може бути байдужою до найменшої іскорки таланту юного творця.

Дитяча українська газета „Зірка", в якій я тоді працювала, підсумовувала висліди конкурсу на кращий дитячий малюнок. Було вже відібрано найяскравіше, але журналістам хотілося, щоб на дитячі роботи поглянули досвідчені очі Т. Яблонської. Завжди зайнята десятками справ та обов'язків, Тетяна Нилівна заклопотано узяла течку і полинула в той чарівний світ, яке вміє створювати лише дитяча уява, їхнє особливе бачення... По річках бігли чудо-пароплави, богатирі-лісоруби гнали сплави лісу, будувалися будинки і шахти, стріляли гармати, йшли в атаку бійці, когось приймали в піонери, хтось плакав, радів, збирав квіти, цілував маму... Художниця не здатна була відірватися від дивовижних малюнків, які несподівано внесли в її квартиру чудесний аромат життя. Яблонська написала до газети статтю, в якій привітала переможців конкурсу, порадила їм вчитися малювати, серйозно ставитися до мистецтва.

В Київському художньому інституті Тетяна Нилівна керує монументально-декоративною майстернею. Монументальний живопис – нове захоплення Яблонської.

В одній статті Яблонської я читала про минуле її захоплення – дитячі візки, з яких виглядали променисті, живі дитячі обличчя... Тоді закінчилася війна, повернулися додому батьки, зростали родини. Зростали доньки і в самої Яблонської.

(Закінчення на стор. 22)

Тетяна Яблонська. „Хліб"

Дивосвіт...

(Закінчення зі стор. 21)

Та зросли діти і „подорослішала" і сама Яблонська. Почала задивлятися на будинки, які з'являлися в рідному Києві. Хотілося, щоб ці будинки зростали красивими, відбивали чарівність національного мистецтва України. І Тетяна Нилівна прийшла до будівельників. Її швидкі, вмілі руки розписують стіну яскравими українськими орнаментами. На стінах столичних магазинів, майстерень, в школах з'являються дівчата у вінках з яскравими стрічками, зі стін линуть пахощі українських квітів, ланів, річок. Небагато є жіночих імен серед творців монументального живопису, чиї руки розписували давні та нові палаци, станції метрополітенів, клюби фресками, мозаїкою.

Монументально-декоративне мистецтво – наймасовіше і демократичне мистецтво епохи, прикрашає наше життя, не могло не захопити такого яскравого, самобутнього живописця, як Яблонська... В монументально-декоративній майстерні Київського художнього інституту зроблені великі панно, які переселялися на будинки, котрі споруджувалися в Україні.

Малювати вона почала дівчинкою, відколи шкільний вчитель малювання поклав до ще неслухняних рученят доньки акварельні фарби. Доля завадила Нилу Яблонському стати художником, віддати серце улюбленій справі, і він передав своє захоплення дітям. Таня, Олена та Дмитрик склали домашню школу Яблонських – малювали натюрморти та один одного з натури, влаштовували домашні виставки, видавали власний журнал „Цвіркун". Жили в Одесі, поблизу моря, де малювалося особливо легко і багато. Море з його чарівними тонами вабило, розвивало художнє уявлення.

Наступним вчителем мисткині став видатний український художник і педагог професор Федір Григорович Кричевський. Вона малювала на вулицях та в садах Києва весною, восени, взимку та літом. Восени 1940 року в інституті відкрилася персональна виставка студентки п'ятого курсу Тетяни Яблонської. Вона була єдиною студенткою, що досягла такої честі.

Тетяна Яблонська, педагог, своїх учнів вона навчає по-своєму, може не так, як інші викладачі. Її „майстерня" – весь Київ, мальовничий, гористий, його Дніпровські кручі, старовинні церкви. Сьогодні вона з учнями на новій виставці, а завтра – в майстра, котрий розписує горщики оригінальними орнаментами, чи ще раз загляне до Лаври... – Тетяні Нилівні мило, що роботи сільського коваля з Київщини Федора Примаченка – сина відомого майстра творчості Марії Примаченко – побачили в музеї всі її студенти.

На свої лекції Яблонська не приходить з порожніми руками. То несе з дому важкий український килим, то гарбуз а для натюрморту, національні костюми, цікаві книжки, малюнки. Вона привчає студентів малювати вільно, широко, і не тільки з натури, але і з пам'яті. Часто її можна бачити з пензлем біля мольберту поруч зі студентом: велике щастя писати картину разом із досвідченим, талановитим художником! Це теж – метод Яблонської.

Захворів студент – поспішає на допомогу Яблонська. Немає де жити та працювати молодому асистентові – допоможе Яблонська. Одного разу видатному академікові живопису Георгію Верейському, під час його перебування у Києві, заманулося намалювати портрет Тетяни Нилівни.

– Та чи згодиться? – питав він колег.

– Безумовно, згодиться, – відповідали йому, – але чи всидить?

Там і зафіксував Георгій Верейський в своєму малюнку Тетяну Яблонську – у русі.

* * *

Відтоді минуло чимало років. Тетяна Яблонська не пориває з рідним Києвом. Їй минає 86 років, вона хворіє. Навколо неї, як і раніше, вся велика, дружна родина. І я не пориваю з нею зв'язків. Щойно одержала каталог її останньої виставки з текстом народної художниці України, академіка Академії мистців України Т. Яблонської на українській та англійських мовах.

Каталог відкривається рукописним листом художниці: „Щиро вдячна Кабінету міністрів та Міністерству культури і мистецтв України, Національному художньому музею та Дирекції художніх виставок, Академії мистецтв, Спілці художників України та Фонду сприяння розвитку мистецтв за допомогу в організації моєї виставки та у виданні її каталогу Т. Яблонська".

Певна, що виставка ця – не остання, що Тетяна Нилівна підведеться з ліжка, і буде ще чимало нових картин, нових звершень.

Софія Черняк

СПОРТ

Фігурне ковзання

Олімпійська чемпіонка 1994 року з фігурного ковзання Оксана Баюл, яка нині мешкає у США, восени візьме участь у кількох професійних видовищах, а також виступить на турнірі „Ice Wars". Вона розпочала тренування ще у лютому з тренером Валентином Ніколаєвим і тепер завершує приготування трьох різних програм на музику, у виконанні Ванеси Мей, фраґментів „Лебединого озера" П. Чайковського. Оксана має намір відвідати Україну, а наступного літа взяти шлюб з Євгеном Суніним.

Футбол

Першу гру другого кваліфікаційного кола Ліґи чемпіонів Европи проти тираспольського „Шерифа" донецький „Шахтар" завершив 29 липня внічию – 0:0. Отже, учасник третього кола европейського турніру визначиться після наступної гри у Донецьку. Стадіон, на якому грали команди, був схожий на палац арабського еміра – сучасні комунікації, зручні сидіння під накриттям. Якщо Тирасполь нагадує селище міського типу, то стадіон справляє казкове враження. Стадіон, розповідають тираспільці, побудований за гроші від контрабанди, яка постійно проходить через цю республіку.

Легка атлетика

З 13 по 19 липня 2003 року національна збірна України з легкої атлетики серед спортсменів з вадами слуху брала участь у чемпіонаті Европи з легкої атлетики, який проходив у Таллінi, Естонія. На рахунку українців – три медалі. Золоту з метання диска та срібну з штовханні кулі здобув Олег Білоконь. Третє місце з бігу на 400 метрів з бар'єрами посів Генадій Головкін.

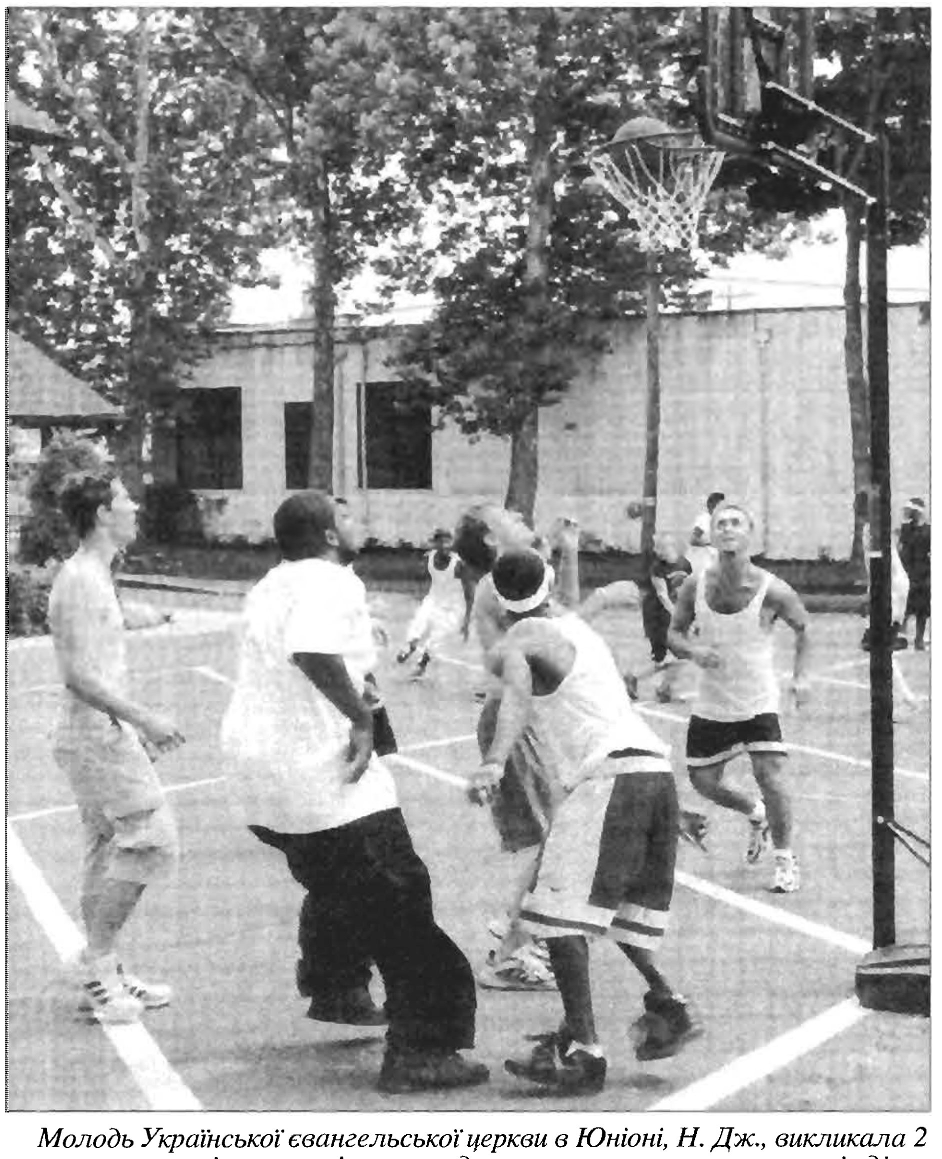
Піднімання тягарів

У словацькому місті Піштані 28 липня – 4 серпня 2003 року проходить 6-ий відкритий чемпіонат Европи з пауерліфтінгу (піднімання тягарів) серед параолімпійців – останній европейський старт, що надає можливості спортсменам вибороти параолімпійські ліцензії на участь у Параолімпіяді-2004. Перший день приніс українській команді 4 медалі. У чемпіонаті беруть участь 161 спортсмен з 43 країн, у тому числі 27 европейських. Україну представляють 10 спортовців. А в Евпаторії 25 липня відбулася презентація національного центру параолімпійської реабілітації інвалідів. Наузбережжі Чорного моря, функціонуватиме футбольний і легкоатлетичний комплекси, чотири плавальних басейни та ін.

Баскетбол

Національна збірна України з баскетболу стала переможцем змагань за „Чашу дружби", які в останні дні липня проходили в Києві. В останній грі українці перемогли команду Росії з рахунком 77:74.

Збірна Києва, яка виграла у команди Білорусі 85:84, посіла четверте місце на турнірі

Молодь Української євангельської церкви в Юніоні, Н. Дж., викликала 2 серпня на турнір з кошиківки молодь, що проживає у навколишніх дільницях міста. Спортова боротьба була запеклою, але послужила зміцненню дружніх взаємин української спільноти з сусідами. Фото: Л. Хм.

НА ДОЗВІЛЛІ

ПОДОРОЖІ

Свята криниця не висохла

Свята криниця, нині – село Криниця Старокостянтинівського району Хмельницької области, лежить у 20 км на північ від районного центру, в мальовничій пагорбній місцевості, в давнину покритій дубовими лісами.

До Першої світової війни і московської окупації України та східньої Волині в селі Лисинці поблизу Святої Криниці, в парафіяльному храмі Івана Богослова були старовинні реліквії- чудотворний образ Богородиці, Євангелія та Псалтир.

Свята Євангелія видання Києво-Печерської Лаври 1712 року, в якій внизу, по аркушах, залишився такий запис: „Я багатогрішний Іван Лукаш Моргулець, ротмістр його королівської милості царської Річі Посполитої в ординації ясне світлих князів Острозьких, купив за старанням своїм сію книгу, іменовану Євангеліє в Києві року.., за золотих десять, внебитності книг під час погоріння Київського до монастиря Святої Криниці, до храму Різдва Івана Предтечі, котра книга глаголемая Євангеліє, притом в храмі повинна залишитись вічно, ащоб ніхто не наважилвсь від храму відняти чи віддалити під клятвою вічною, богомольців теж прошу, при храмі тім живущих, молитву святу за мене грішного і за відпущення гріхів моїх і дружини моєї Ганни".

Ще один документ – запис на Псалтирі, зроблений тим же Іваном Моргульцем, промовляє на користь колишнього монастиря Івана Предтечі в Святій Криниці. Псалтир не мав початкових і кінцевих аркушів, тому початкового запису не збережено, а на наступних сторінках стояло: „... зоставити вічне, а щоб не наважились від отого храму відбирати і отдаляти, під клятвою вічною, богомольців же прошу, при храмі тім живущих, про молитву святу за мене багатогрішного і за відпущення гріхів моїх і дружини моєї Ганни".

Іван Моргулець був серед жертводавців Свято-Криницького монастиря Різдва Івана Предтечі і залишив нам правдиве свідчення про існування святої обителі ще після 1712 року, дати надрукування Богослужбових книг в Києво-Печерському монастирі. Опріч тих двох святих книг, в Лісинецькому парафіяльному храмі зберігалась чудотворна ікона Божої Матері з Дитятком Ісусом на руках. Внизу на образі був напис: „Сей вівтар споруджено...". На превеликий жаль, під час реставраційних робіт художник-навіглас замалював подальший запис і навіть по гарячих слідах місцевому священикові не вдалось змити фарбу. На чудотворному образі Богородиці ще на початку XX ст. зберігалось багато підвісок, давніх і новіших. З новіших – солдатська медаля за взяття москалями Варшави.

На основі цих пам'яток можна сказати, що монастир в Святій Криниці був українською православною святинею і стояв в давнину на галявині під пагорбами, що простягнулись з півночі на південь у вигляді високого природного земляного валу і з трьох сторін прикривали обитель. З-під гори і дотепер б'є джерельце, яке має кілька вікон-криничок і виливає свою воду в потічок та на південній околиці творить став, за яким підносились колись будівлі містечка Свята Криниця.

За монастирем під горою, був сад, залишки якого ще простежувались в другій половині XIX ст. Старожили пам'ятали грушу, яку власник Святої Криниці і села Лісинці пан Лясота наказав викопати та порізати на паркет до свого будинку. Товщина груші була така, що її ледве двоє людей могли охопити, а для її перевезення треба було три пари волів. В монастирському саду ченці плекали бджіл, а в ставу ловили рибу. Найбільш вірогідна версія зникнення монастиря і містечка – зруйнування їх поляками в середині XVIII ст. як осередку гайдамацького руху.

Минали роки, але пам'ять про святість криниці з цілющою водою продовжувала жити. До джерела сходились у відпустовий день люди, його чистили, оберігали і прославляли. На початку XX ст. відбувались біля джерела щорічні ярмарки.

Наприкінці травня я здійснив свою чергову подорож до Святої Криниці. Водій висадив мене біля дорожнього покажчика „Криниця", побажавши успіхів в пошуках скарбів духовних нашого народу.

Перше слово назви села було відкинуто в радянські часи. Нині в селі як і по всіх селищах східньої Волині стоять ідоли – Ленін в бронзі чи камені. Довкола – похмурі, обшарпані будівлі радянського часу.

На полях з мотиками в руках переважно люди пенсійного віку, які отримали так звані „земельні паї". Сапають буряки, картоплю, кукурудзу. По дорозі мені дають люди три пироги та цілий пучок зеленої цибулі. Дякую за дарунки їх щедрих мозолистих рук.

Нині в селі Криниця – 56 дворів і лише кілька дітей шкільного віку. Духовне життя майже відсутнє. Знищено спільну парафіяльну церкву св. Івана в Лісинці зі Свято-Криницькою чудотворною іконою Богоматері, Богослужбовими книгами та іншими церковними предметами.

Запитую, чому немає хреста біля занехаяного джерела, немає в назві села прикметника „свята"? Мовчанка є мені відповіддю. У Лисинці є мурована церковця, а на кладовищі в Криниці – невеличка каплиця, які належать УПЦ Московського патріярхату.

П'ю цілющу воду з джерела і оглядаю все, що залишилось від монастирища. Святе джерело протестувало проти забудови і творило в селянських хатах і клунях нові джерела, заливаючи і підмиваючи їх водою. Нині тут розоране, але не засіяне поле. На довгій горі росте, як і в давнину, груша.

67-річний Володимир Савицький обіцяє до мого наступного приїзду біля джерельця, що напуває спраглих і творить річечку, поставити хреста в пам'ять про незабутню святиню землі нашої.

Володимир Рожко,
м. Луцьк

ФІЛАТЕЛІЯ

Марки до літніх свят

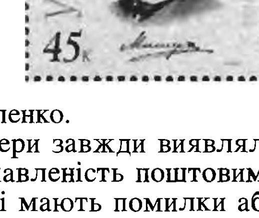
Видавництво „Марка України" випустило в обіг нові мініятюри. 25 липня побачила світ зчіпка з двох марок „Свято Маковія" і „Свято Спаса", які намалював Валерій Євтушенко. В ультрафіолетових променях на марках з'являється сяйво довкола церкви, світяться квіточки і прізвище мистця.

4 липня випущено ще одну стандартну марку вартістю 65 копійок. На ній зображено пахучий горошок. Нова марка належить до шостого випуску стандартних поштових марок. Художник Олександер Калмиков.

5 серпня надійшла в обіг марка до 100-річчя від дня народження співака Бориса Гмирі (1903-1969), яку створила Лариса Корень. Марка теж має елементи, які світяться в ультрафіолеті.

20 червня надійшли в обіг художні поштові марки, надруковані у вигляді малого аркуша – „Сови України" з дванадцяти мініятюр. На марках зображені пугач „Bubo bubo" , сови – довгохвоста, сіра, бородата, вухата, болотяна, яструбина та ін. Тло марок містить зображення українських краєвидів, що світяться в ультрафіолетових променях. Художник Олександер Легкобит.

20 червня почала обіг також художня поштова марка „Олександер Мишуга (1853-1922)" . Художник – Василь Василенко.

Колекціонери завжди виявляли велику зацікавленість поштовими марками, які мають помилки або незвичайну долю. Такою мініятюрою стала одна з марок зчіпки, що входить до серії з історії суднобудування на теренах України, а саме – „Корабель „Одеса". Художник Валерій Руденко зобразив на кормі корабля прапор Росії, але неправильно подав його кольори: зверху білу, далі червону, унизу – синю смугу, тоді як насправді червона смуга – внизу.

Про цей випадок „Свобода" поінформувала філателістів в ч 27. Сьогодні є нагода показати вигляд цієї марки. Її номінальна ціна 1 грн. Прапор в ультрафіолетовому промінні світиться.

Кінець літа – жнива на порі

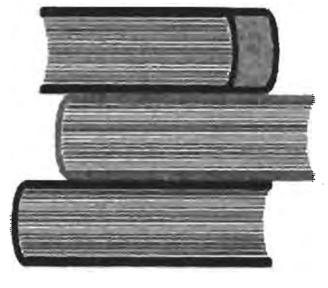

Писав у 1959 році Михайло Стельмах: „Наступили дні щасливі – у полях збирають живо". І хоча цього року українські поля після засухи не радують рясним врожаєм, усе ж жнива завжди будуть хвилюючою порою для селянина, завершенням його турбот і настанням осінньої весільної пори. Востаннє пролетів лелека над пшеницями, які завтра ляжуть в покоси, а кіт після мишкування у збіжжі ліг перепочити на польовій стежці, задоволений своїм полюванням. Багатьом нашим чатачам пам'ятні живні поля, нехай же ці світлини ще раз повернуть згадку про спокій дозрілої ниви. ***Фото УНІАН***

КАТАЛОГ КНИЖОК
ВИПРОДАЖ

Автор і назва	Ціна в долярах
Академія Наук України. Інститут Економіки. Економіка України: минуле, сучасне і майбутнє. Матеріяли Першого конгресу Міжнародної української економічної асоціяції (українською і англійською мовами). Київ, Наукова думка, 1993, стор. 356.	12.00
Ващик, Петро. Воїн армії Ісуса. Публіцистично-документальна повість. Видавництво Каліфорнія, Сакраменто, 2001 р. М. обкл., стор. 116.	8.00
Ващик, Петро. Зоряні вітрила. Поезії. Рівне-Коннектикат, 2001р. Укр.-англ. мова. М. обкл., стор. 72.	6.00
Весняний Микола. Хитромудрий кіт. Віршована казка. Рівне, 1996 р. М. обкл., кольорові ілюстрації, стор. 125.	8.00
Винниченко, Ігор. „Україна 1920-1980-их". Депортації, заслання, вислання. Київ, видавництво „Рада", 1994 р., стор. 125.	3.50
Голод, Марія-Анна. „Янгол у наймах". Старосвітські легенди. Київ, видавництво „Рада", 1995 р., стор. 77.	2.50
Горлач, Степан. „Хрестини незалежності". Київ, видавництво „Рада", 1994 р., стор. 190.	6.00
Горохович, Антоніна. „Батьки і діти". Вінніпеґ-Торонто, 1990 р. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада, стор. 176.	8.00
Знаки. 155 стародавніх українських вишивок. Видавництво „Соняшник", Київ, 1992 р. Великий формат. М. обкл. Стор. 72.	8.00
Камінський, Анатоль. На перехідному етапі. „Гласність, перебудова і демократизація на Україні". З передмовою Мирослава Прокопа. Мюнхен, 1990. стор. 624.	12.00
Кацавець Г. і Паламар Л. „Мова ділових паперів". Навчальний посібник для студентів. Київ, „Либідь", 1994 р., стор. 208.	5.00
Касетка: Козацькі пісні у виконанні Петра Мамая. Благослови нас, мати Україно!	8.00

Ціни подані з пересилкою. Мешканці Нью-Джерзі повинні заплатити 6% стейтового податку.

Адреса:
SVOBODA, BOOKSTORE
2200 Route 10 West, P.O. Box 280,
Parsippany, NJ 07054

Ділимося сумною вісткою,
що в середу, 2 липня 2003 р., несподівано
упокоївся в Бозі у своєму домі
на 51-му році життя наш найдорожчий
СИН, МУЖ, БАТЬКО, БРАТ і ВУЙКО

бл. п.

ПЕТРО ДАНИЛО ГРИЦАК

нар. 7 листопада 1951 р.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в понеділок, 7 липня 2003 р. в церкві св. Івана Хрестителя в Severna Park, Maryland.

Залишені в глибокому смутку:

мама – ОЛЬГА
батько – ПЕТРО
сестра – КАТРУСЯ з дітьми БРІЯНЧИКОМ і НАТАЛКОЮ
дружина – ДЕБРА
дочка – ДЖЕСІКА
син – ПЕТРО
дочка – ЕЛИЗАБЕТ

Про молитви за спокій душі Покійного просить родина.

Вічна Йому пам'ять!

бл. п.

ОМЕЛЯН ГЕЛЬБІҐ

28 серпня 1938 р. – 5 липня 2003 р.

Ми, живі свідки Ваших подвигів, – будемо завжди Вас пам'ятати.
Хай американські вітри занесуть Ваші заспіви в Україну.

Вічна Вам пам'ять!

Управа і члени Української Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка

бл. п.

МАКАР СУШКО

17 березня 1915 р. – 4 липня 2003 р.

Ми, живі свідки Ваших подвигів, – будемо завжди Вас пам'ятати.
Хай канадські вітри занесуть Ваші заспіви в Україну.

Вічна Вам пам'ять!

Управа і члени Української Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка

Ділимося сумною вісткою, що 26 липня 2003 р. в Коломиї, Україна
відійшов у вічність наш найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ і БРАТ

бл. п.

д-р ЕВГЕН СКРИБАЙЛО

нар. 4 вересня 1926 р. у селі Турка на Коломийщині.

Останні 32 роки завідував отоляринґологічним відділом в Коломийському шпиталі.

ПОХОРОН відбувся 28 липня 2003 р. в Коломиї.

Горем прибиті:

дружина – ЛЮБА ПРОХНИЦЬКА-СКРИБАЙЛО
дочка – НАДЯ КОЗИР з чоловіком ОЛЕГОМ і донею ОЛЬГОЮ
син – РОМАН з дружиною АНЖЕЛЕЮ і дітьми ХРИСТЕЮ та ЯРЕМОЮ
сестра – ОЛЬГА СКРИБАЙЛО
брат – СТЕФАН СКРИБАЙЛО з дружиною МАРТОЮ, дітьми і внуками
та родина і приятелі в Америці та Україні

Вічна Йому пам'ять!

В 20-ТУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
найдорожчого ЧОЛОВІКА

бл. п.

д-ра мед. РУДОЛЬФА ФІШЕРА

і БРАТА

бл. п.

д-ра філ. АНТОНА СЛИЖА

складаю в їх пам'ять 500 дол. на Києво-Могилянську Академію

д-р МАРІЯ ФІШЕР СЛИЖ

Пластовий гурток „ЛАСТІВКА" в Байройті
1946–1949 років з жалем повідомляє, що
наша подруга „СЕСТРИЧКА"

св. п.

ЛІДІЯ О. ГАРАСИМЯК- СТЕЦИК

відлетіла у засвіти 4 серпня 2003 року

„Тихо спи без тривог
Тут є Бог"

Мужеві АДРІЯНОВІ та синам з родинами складаємо наші щирі співчуття.
У смутку колишні подруги „ластівки"

Вічна Її пам'ять!

ВІН ЧИНИВ ДОБРО ЛЮДЯМ

Несподівано надійшла з України сумна вістка, що в Коломиї помер мій кузен бл. п. Евген Скрибайло.

Кожна людина приходить на світ з певною місією, а потім цей світ залишає. Після відходу у вічність людину цінять по її вчинках і ділах, а також по тому, що вона залишила після себе. Оцінити життя доктора Евгена Скрибайла можна однією фразою: „Він чинив добро людям".

Понад 30 років був головним лікарем отоляринологічного відділу центральної районної лікарні в Коломиї. До нього зверталися хворі люди не лише з Коломийського району, але з багатьох сторін Гуцульщини, якщо не могли допомогти місцеві лікарі. Добра слава про доктора Скрибайла переходила з уст в уста від його пацієнтів. Він робив різні операції на вухо, горло і ніс, в тому числі складні, які вимагали особливого вміння і досвіду. Про його легку руку знаю з власного досвіду, бо він мене також врятував, коли я мала в горлі фурункул і вже задихалася, бо повітря не проходило в легені. До Ґеня (так ми називали його в родині) зателефонували вночі. Він відразу приїхав, забрав мене до лікарні і негайно прооперував. При цьому він весь час жартував, і я не зчулася, як усе щасливо закінчилось. Про доктора Скрибайла часто писали в газетах вдячні пацієнти.

Евген був не лише добрим лікарем, але й добрим господарем. Пам'ятаю, як він зі своїм татом тяжко працював на будові своєї власної хати. Мав пасіку, сад, розводив квіти. Одного разу Ґеньо приніс і посадив коло нашої хати виноградну лозу, яка так розрослася, що ми кожного року мали власне вино і виноградний сік.

Згадую, як раптово помер мій чоловік у віці 48 років, то Ґеньо прийшов перший і запропонував допомогу. Таке не забувається. А ще Ґеньо опікувався одним старенький священиком, який жив самітньо в Шешорах, повернувшись зі Сибіру після заслання. Прикладів його чуйності, уваги і милосердя можна навести багато.

Під час війни Евген Скрибайло був тяжко поранений в живіт, куля пройшла наскрізь. Все життя він відчував цю рану, але ніколи не нарікав, завжди був веселий, життєрадісний і вселяв оптимізм кожному, хто з ним спілкувався.

Можна з певністю сказати, що Ґеньо прожив життя не даремно. Він мав найгуманнішу у світі професію лікаря, збудував хату, посадив сад, виховав двох дітей, які також стали лікарями. Син – хірург в Коломиї, а дочка – гінеколог в Івано-Франківську. Обоє одружені і подарували дідусеві трьох онуків.

Згадую нашу останню зустріч в жовтні минулого року. Побачивши Ґеня після семи років розлуки я зрозуміла, що він поважно хворий. Ми сиділи за столом, жартували, але він вже був не такий, як колись, і лише очі його горіли тим цікавим, живим вогником, який запам'ятався мені назавжди.

Нехай рідна українська земля буде йому легкою, а добра пам'ять про нього збережеться нащадками.

Ліда Слиж-Баб'юк

В ДРУГУ НЕВИМОВНО БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ
(що припадає на 16 серпня 2003 р.)
відходу у вічність нашого невіджалуваного і незабутнього
МУЖА, БАТЬКА і ДІДУСЯ

СВ. П.

д-ра проф. ПЕТРА ҐОЯ

будуть відправлені

ПОМИНАЛЬНІ СЛУЖБИ БОЖІ З ПАНАХИДАМИ

В УКРАЇНСЬКИХ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ ЦЕРКВАХ

в Америці:
- в церкві св. Юра в Нью-Йорку, 16 серпня Панахида в 6:00 год. веч.;
- в церкві св. Юра в Нью-Йорку, в неділю 17 серпня – Літургія о год. 9:00 ранку;
- в церкві св. Володимира в Глен-Спей;

в Україні:
- у Львові в соборі св. Юра;
- у Львові в храмі Преображення Господа Нашого Ісуса Христа;
- у Львові в храмі св. Андрія;
- у Львові в церкві Стрітення Господнього;
- в Тернопільській вищій Духовній Семінарії ім. Патр. Йосифа Сліпого;
- в Коломиї у Катедральному Соборі св. Архистратига Михаїла;
- в Отинії у церкві св. Михаїла;
- в Бучачі у церкві Вознесіння Чесного Хреста Господнього;
- в Чернівцях у соборі Успіння Пресвятої Богородиці;
- в родинному селі Михайлівці у церкві Святої Родини;

в Казахстані:
- Караганда в церкві Покрова Пресвятої Богородиці;

в Польщі в Люблині:
- в церкві св. Священно-мученика Йосафата;

в Німеччині Мюнхен:
- в церкві Покрова Пресвятої Богородиці.

„А нам зраженим, у смутку,
Треба далі в життя йти...
Все – з любимим – пережите,
В спогадах ніжно берегти"

Зі збірки поезій Ірини Дибко „По стежинах душі"

За спокій душі нашого незабутнього МУЖА, БАТЬКА і ДІДУСЯ просять о моливи:

дружина – ОЛЕНА-ЛЕСЯ
доня – МАРУСЯ
син – ЮРІЙ з дружиною ШЕРИЛ та із сином СТЕФАНОМ-ПЕТРОМ

Ділимося з приятелями і знайомими сумною вісткою, що в неділю, 13 липня 2003 року у Монреалі, відійшла у вічність

бл. п.

ГАЛИНА ЗМІЄНКО-СЕНИШИН

Народилася 21 грудня 1918 року в Одесі, в родині генерала Української Народної Республіки, начальника штабів 6-ої Стрілецької дивізії і Корпусу Січових Стрільців Всеволода Змієнка і Піами Скляревської. Закінчила Українську жіночу гімназію в Перемишлі. Студіювала політологію в Академії політичних наук у Варшаві і дантистику в Берліні і у Відні. В 1942 року вийшла заміж за студента Академії політичних наук, уродженця Збаражчини Євгена Сенишина. В 1948 року приїхала з чоловіком і сином Зеноном до Канади. Два роки вони жили у Вінніпезі, а опісля поселилися у Монреалі і брали активну участь у житті тутешньої української громади.

Покійна була в цій громаді провідним членом кількох організацій і, між іншим, головою Відділу „Доньки України" Союзу Українок Канади в 1966–1970 роках, керівником Рідної школи імені Митрополита Іларіона в 1974–1990 роках і головою Прихильників Державного Центру Української Народної Республіки в 1984–1992 роках. Як журналістка співпрацювала з часописами „Український голос", „Новий шлях", „Промінь", „Мета" і „ОКО". Опрацювала документальний твір-книгу „Літопис українців Квебеку" з нагоди 100-річчя поселення українців Канади. Вона автор „Бібліографії голоду в Україні в 1932–1933 роках" і виданої в 2001 році в Києві книги спогадів і статтей та есеїв „Пересаджені квіти України".

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відслужили священики Української Православної Церкви – настоятель Собору Святої Софії о. Володимир Кушнір, о. протоієрей д-р Ігор Куташ і о. Петро Бойко з провінції Онтаріо. Поховали її на цвинтарі Мон-Руаяль біля могили її чоловіка, який відійшов у вічність у 1994 році. Після похорону був поминальний обід.

Вічна Їй пам'ять!

син – ЗЕНОН
швагер – ОМЕЛЯН СЕНИШИН з дружиною і дітьми

У глибокому смутку ділимося сумною вісткою, що з волі Всевишнього в середу, 30 липня 2003 р., по довгій недузі відійшла у вічність на 42 році життя наша дорога

СВ. П.

АРЕТА КУХАРСЬКА СТАВТ

Горем прибиті:

муж – JAMES STOUT
дочка – MELISSA
син – JAMES-MICHAEL JR
батько – МИХАЙЛО КУХАРСЬКИЙ
родини – STOUT, НИЧІ, ЧАБАН, ВОРОБЕЦЬ І FRYKMAN

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 2 і 3 серпня 2003 року, а 4 серпня після Служби Божої тіло Покійної поховано на цвинтарі Mount St. Mary, Flushing, NY.

Вічана Її пам'ять!

Ділимося сумною вісткою з родиною і приятелями, що в суботу 2 серпня 2003 року відійшла у вічність наша найдорожча МАМА, БАБЦЯ і ПРАБАБЦЯ

бл. п.

ОКСАНА КАЛИНОВСЬКА
із САЛІКОВСЬКИХ

народилася в Києві

Вдова по св. п. майорові ПАВЛОВІ КАЛИНОВСЬКОМУ

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в п'ятницю, 8 серпня 2003 року в українській православній церкві св. Андрія Первозваного в С. Бавнд-Бруку, Н. Дж., а відтак на церковному цвинтарі.

Залишені в глибокому смутку:

доньки – ІРИНА КИРИЛОВ з чоловіком МИХАЙЛОМ
– НІНА ПЛАТТ з чоловіком ДВАЙТ
внуки – МАРТА БАРБЕР з чоловіком РИЧАРДОМ і синами НОКС І КАЙ
– КАТЯ КИРИЛОВ
– МАЯ БЕНГС

Вічна Їй пам'ять!
